

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 20.9.2011
COM(2011) 571 τελικό

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΣΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

Χάρτης πορείας για μια αποδοτική, από πλευράς πόρων, Ευρώπη

{SEC(2011) 1067 τελικό}
{SEC(2011) 1068 τελικό}

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

1.	Προκλήσεις και ευκαιρίες για την Ευρώπη	2
2.	Προς μία αποδοτική, από πλευράς πόρων, Ευρώπη	3
3.	Μετασχηματισμός της οικονομίας	5
3.1.	Βιώσιμη κατανάλωση και παραγωγή	5
3.2.	Μετατροπή των αποβλήτων σε πόρο	9
3.3.	Στήριξη της έρευνας και της καινοτομίας.....	10
3.4.	Επιζήμιες για το περιβάλλον επιδοτήσεις και εξορθολογισμός των τιμών	11
4.	Φυσικό κεφάλαιο και οικοσυστημικές υπηρεσίες	14
4.1.	Οικοσυστημικές υπηρεσίες	14
4.2.	Βιοποικιλότητα	15
4.3.	Ορυκτά και μέταλλα	16
4.4.	Νερό	16
4.5.	Ατμοσφαιρικός αέρας	17
4.6.	Γη και έδαφος.....	19
4.7.	Θαλάσσιοι πόροι	20
5.	Βασικοί τομείς.....	21
5.1.	Η αντιμετώπιση του προβλήματος των τροφίμων	21
5.2.	Βελτίωση των κτιρίων.....	22
5.3.	Διασφάλιση αποδοτικής κινητικότητας	23
6.	Διακυβέρνηση και παρακολούθηση.....	24
6.1.	Νέοι τρόποι δράσης για την αποδοτικότητα των πόρων.....	24
6.2.	Διεθνής στήριξη της αποδοτικότητας των πόρων.....	27
6.3.	Βελτίωση της αποκόμισης οφελών από περιβαλλοντικά μέτρα της ΕΕ.....	28
7.	Συμπεράσματα	28

Παράρτημα: Αποδοτικότητα των πόρων – Οι διασυνδέσεις μεταξύ τομέων και πόρων και οι πρωτοβουλίες άσκησης πολιτικής της ΕΕ.....	30
--	----

1. ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΥΚΑΙΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Η Ευρώπη γνώρισε πολλές δεκαετίες αυξανόμενου πλούτου και ευημερίας χάρη στην εντατική χρήση πόρων. Σήμερα όμως αντιμετωπίζει τη διπλή πρόκληση να προωθήσει την ανάπτυξη που χρειάζεται για την εξασφάλιση θέσεων απασχόλησης και ευημερίας για τους πολίτες της, και να φροντίσει ώστε η ποιότητα της ανάπτυξης αυτής να οδηγήσει σε βιώσιμο μέλλον. Για να ανταποκριθούμε στις προκλήσεις αυτές και να τις μετατρέψουμε σε ευκαιρίες, θα απαιτηθεί ριζικός μετασχηματισμός της οικονομίας μας εντός μιας γενιάς – στους τομείς της ενέργειας, της βιομηχανίας, της γεωργίας, της αλιείας και των μεταφορών, καθώς και στις πρακτικές των παραγωγών και των καταναλωτών. Αν προετοιμάσουμε αυτόν τον μετασχηματισμό εγκαίρως, με τρόπο προβλέψιμο και ελεγχόμενο, θα μπορέσουμε να αυξήσουμε περαιτέρω τον πλούτο και την ευημερία μας, περιορίζοντας ταυτόχρονα τη χρήση πόρων και τις επιπτώσεις της.

Κατά τη διάρκεια του 20ού αιώνα, η χρήση ορυκτών καυσίμων στον κόσμο πολλαπλασιάστηκε επί 12 και η εξόρυξη υλικών πόρων επί 34. Σήμερα στην ΕΕ, καταναλώνουμε 16 τόνους υλικών κατ' άτομο ετησίως, εκ των οποίων 6 τόνοι σπαταλώνται, ενώ η μισή από την ποσότητα αυτή καταλήγει στους χώρους υγειονομικής ταφής. Πλην όμως πληθαίνουν οι ενδείξεις ότι έχει λήξει η εποχή των άφθονων και φθηνών πόρων. Οι επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν ολοένα και μεγαλύτερο κόστος για τις βασικές πρώτες ύλες και τα βασικά ορυκτά, των οποίων η ανεπάρκεια και οι ασταθείς τιμές επηρεάζουν αρνητικά την οικονομία. Οι πηγές ορυκτών, μετάλλων και ενέργειας, καθώς και τα ιχθυαποθέματα, η ξυλεία, το νερό, τα γόνιμα εδάφη, ο καθαρός ατμοσφαιρικός αέρας, η βιομάζα και η βιοποικιλότητα τελούν υπό πίεση, όπως εξάλλου και η σταθερότητα του κλιματικού συστήματος. Ενώ η ζήτηση για τρόφιμα, ζωοτροφές και ίνες μπορεί να αυξηθεί κατά 70% έως το 2050, το 60% των κυριότερων οικοσυστημάτων της υφελίου που συμβάλλουν στην παραγωγή των εν λόγω πόρων έχει ήδη υποβαθμιστεί ή χρησιμοποιείται κατά μη βιώσιμο τρόπο. Εάν εξακολουθήσουμε να χρησιμοποιούμε πόρους με τους τρέχοντες ρυθμούς, μέχρι το 2050 θα χρειαστούμε, αθροιστικά, το ισοδύναμο περισσότερων από δύο πλανήτες για τον εφοδιασμό μας, και οι προσδοκίες πολλών για μια καλύτερη ποιότητα ζωής δεν θα εκπληρωθούν.

Το οικονομικό μας σύστημα εξακολουθεί να ενθαρρύνει τη μη αποδοτική χρήση των πόρων, τιμολογώντας ορισμένους σε επίπεδα κάτω του πραγματικού κόστους. Το Παγκόσμιο Επιχειρηματικό Συμβούλιο για τη Βιώσιμη (Αειφόρο) Ανάπτυξη εκτιμά ότι μέχρι το 2050 θα χρειαστούμε τετραπλάσια έως και δεκαπλάσια αύξηση της αποδοτικότητας των πόρων, ενώ θα χρειαστούν σημαντικές αλλαγές ήδη με χρονικό ορίζοντα το 2020. Ορισμένες δυναμικές επιχειρήσεις έχουν αναγνωρίσει τα οφέλη μιας παραγωγικότερης χρήσης των πόρων, πλην όμως ένας μεγάλος αριθμός επιχειρήσεων και καταναλωτών δεν έχουν ακόμη συνειδητοποιήσει την κλίμακα και τον επείγοντα χαρακτήρα των απαιτούμενων μετασχηματισμών. Η προώθηση της αποδοτικής χρήσης των πόρων είναι εξαιρετικά σκόπιμη για τις επιχειρήσεις και αναμένεται να συμβάλει στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και της κερδοφορίας τους. Ως εκ τούτου, αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του θεματολογίου της ΕΕ για την παγκόσμια ανταγωνιστικότητα. Συντελεί επίσης στην εξασφάλιση βιώσιμης ανάκαμψης από την οικονομική κρίση και είναι ικανή να τονώσει την απασχόληση.

Ο μετασχηματισμός χρειάζεται ένα πλαίσιο πολιτικής που δημιουργεί ισότιμους όρους ανταγωνισμού, όπου η καινοτομία και η αποδοτικότητα των πόρων επιβραβεύονται, δημιουργώντας οικονομικές ευκαιρίες και βελτιώνοντας την ασφάλεια εφοδιασμού, μέσω του επανασχεδιασμού προϊόντων, της βιώσιμης διαχείρισης των περιβαλλοντικών πόρων, της

ευρύτερης επαναχρησιμοποίησης, ανακύκλωσης και υποκατάστασης υλικών και της εξοικονόμησης πόρων. Η αποδέσμευση της οικονομικής ανάπτυξης από τη χρήση πόρων και ο απεγκλωβισμός των νέων αυτών πηγών ανάπτυξης χρειάζεται συνοχή και ενσωμάτωση στις πολιτικές που διαμορφώνουν την οικονομία και τον τρόπο ζωής μας. Η δράση για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής έχει ήδη ανοίξει τον δρόμο για την αποδέσμευση της ανάπτυξης από τη χρήση άνθρακα.

Η στρατηγική «Ευρώπη 2020» και η εμβληματική πρωτοβουλία της «Μια Ευρώπη που χρησιμοποιεί αποτελεσματικά τους πόρους»¹ δρομολογούν τον εν λόγω μετασχηματισμό της ΕΕ. Στο πλαίσιο της εμβληματικής πρωτοβουλίας απευθύνεται έκκληση για τον σχεδιασμό χάρτη πορείας που αποβλέπει «στον καθορισμό μεσο- και μακροπρόθεσμων στόχων, καθώς και μέσων για την επίτευξή τους». Ο παρών χάρτης πορείας αξιοποιεί και συμπληρώνει τις άλλες πρωτοβουλίες που εντάσσονται στην εν λόγω εμβληματική πρωτοβουλία, ιδίως τα πολιτικά επιτεύγματα προς την κατεύθυνση μιας οικονομίας χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών και συνεκτιμά την πρόοδο που συντελέστηκε όσον αφορά τη θεματική στρατηγική του 2005 για την αειφόρο χρήση των φυσικών πόρων² και τη στρατηγική της ΕΕ για τη βιώσιμη ανάπτυξη. Ο χάρτης πορείας πρέπει επίσης να εξεταστεί υπό το πρίσμα των παγκόσμιων προσπαθειών μετάβασης προς μια πράσινη οικονομία³. Βασίζεται σε μεγάλο βαθμό σε μια σειρά πηγών στις οποίες παραπέμπει το συνοδευτικό έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, συμπεριλαμβανομένης της έκθεσης του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος για την κατάσταση και τις προοπτικές του περιβάλλοντος της Ευρώπης.

2. ΠΡΟΣ ΜΙΑ ΑΠΟΔΟΤΙΚΗ, ΑΠΟ ΠΛΕΥΡΑΣ ΠΟΡΩΝ, ΕΥΡΩΠΗ

Σχεδιασμός του χάρτη πορείας

Το όραμα: Μέχρι το 2050 η οικονομία της ΕΕ αναπτύσσεται σεβόμενη τους περιορισμούς από πλευράς πόρων και τα πλανητικά όρια, συμβάλλοντας έτσι στον παγκόσμιο οικονομικό μετασχηματισμό. Η οικονομία μας είναι ανταγωνιστική, χωρίς αποκλεισμούς και εξασφαλίζει υψηλό βιοτικό επίπεδο με πολύ μικρότερες περιβαλλοντικές επιπτώσεις. Η διαχείριση όλων των πόρων, από τις πρώτες ύλες έως την ενέργεια, το νερό, τον ατμοσφαιρικό αέρα, τη γη και το έδαφος, πραγματοποιείται κατά τρόπο βιώσιμο. Τα ορόσημα της κλιματικής αλλαγής έχουν επιτευχθεί, ενώ η βιοποικιλότητα και οι οικοσυστημικές υπηρεσίες που στηρίζει προστατεύονται και έχουν αποτιμηθεί και αποκατασταθεί σε σημαντικό βαθμό.

Η ανάπτυξη με αποδοτική χρήση των πόρων αποτελεί το μέσο πραγμάτωσης του εν λόγω οράματος. Επιτρέπει στην οικονομία να δημιουργήσει περισσότερα με πενιχρότερα μέσα, παράγοντας μεγαλύτερη αξία με λιγότερες εισροές, χρησιμοποιώντας τους πόρους κατά τρόπο βιώσιμο και ελαχιστοποιώντας τις επιπτώσεις τους στο περιβάλλον. Στην πράξη, αυτό προϋποθέτει ότι τα αποθέματα όλων των περιβαλλοντικών πόρων από τα οποία η ΕΕ επωφελείται ή με τα οποία τροφοδοτεί τις παγκόσμιες προμήθειές της είναι ασφαλή και αποτελούν το αντικείμενο διαχείρισης εντός των ορίων της μέγιστης βιώσιμης απόδοσής τους. Η αποδοτικότητα των πόρων θα απαιτήσει επίσης τον ουσιαστικό μηδενισμό των

¹ COM (2011) 21.

² COM (2005) 670.

³ Όπως, π.χ., αντνακλώνται στη Στρατηγική του ΟΟΣΑ για την Πράσινη Ανάπτυξη και στην έκθεση του Προγράμματος των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον (UNEP) με θέμα την πράσινη οικονομία, καθώς και στις εργασίες του Ευρωπαϊκού Οργανισμού Περιβάλλοντος.

υπολειμματικών αποβλήτων και την αποκατάσταση των οικοσυστημάτων, καθώς και την κατανόηση και αποφυγή των συστημικών οικονομικών κινδύνων περιβαλλοντικής προέλευσης. Θα απαιτηθεί ένα νέο κύμα καινοτομιών.

Στον παρόντα χάρτη πορείας καθορίζονται ορόσημα που καταδεικνύουν τις απαιτούμενες ενέργειες για να τεθούμε σε τροχιά αποδοτικότητας των πόρων και βιώσιμης ανάπτυξης και σε κάθε τμήμα του περιγράφονται οι δράσεις που πρέπει να αναληφθούν βραχυπρόθεσμα για τη δρομολόγηση της διαδικασίας αυτής.

Ο χάρτης πορείας παρέχει ένα πλαίσιο όπου εξηγούνται οι διασυνδέσεις και αλληλεξαρτήσεις των ασκούμενων πολιτικών, στο οποίο οι μελλοντικές δράσεις μπορούν να σχεδιαστούν και να εφαρμοστούν κατά τρόπο συνεκτικό. Οι διασυνδέσεις μεταξύ καίριας σημασίας τομέων και πόρων καθώς και οι συνδεόμενες με αυτούς πρωτοβουλίες άσκησης πολιτικής της ΕΕ περιγράφονται στον πίνακα του παραρτήματος. Προτού υποβληθούν λεπτομερείς προτάσεις, θα καταρτιστούν εκτιμήσεις επιπτώσεων για όλες τις σημαντικές δράσεις και τους ενδεχόμενους στόχους⁴.

Επίτευξη και μέτρηση προόδου

Θα χρειαστούν έγκυροι και εύκολα κατανοητοί δείκτες για τη μετάδοση μηνυμάτων και τη μέτρηση της προόδου όσον αφορά τη βελτίωση της αποδοτικότητας των πόρων.

Ο παρών χάρτης πορείας προτείνει νέους τρόπους επίτευξης της αποδοτικότητας των πόρων, με διαδικασία στην οποία εμπλέκονται όλα τα κύρια ενδιαφερόμενα μέρη, προκειμένου να συζητηθούν και να συμφωνηθούν οι δείκτες και οι στόχοι μέχρι τα τέλη του 2013. Η διαδικασία αυτή περιγράφεται αναλυτικότερα στο κεφάλαιο 6.

Προκειμένου να εγκαινιαστεί η διαδικασία αυτή διαμορφώνονται προσωρινά δύο επίπεδα δεικτών⁵:

- (1) ένας προσωρινός κύριος δείκτης – «Παραγωγικότητα πόρων» – για να μετράται ο κυριότερος στόχος του παρόντος χάρτη πορείας, δηλαδή η βελτίωση των οικονομικών επιδόσεων με παράλληλη άμβλυνση της πίεσης στους φυσικούς πόρους·
- (2) μια σειρά συμπληρωματικών δεικτών για τους βασικότερους φυσικούς πόρους, όπως είναι το νερό, η γη, τα υλικά και ο άνθρακας, που θα συνεκτιμούν τη συνολική ενωσιακή κατανάλωση των εν λόγω πόρων.

Υπερπήδηση των εμποδίων

Η ΕΕ και τα κράτη μέλη της καλούνται να καταβάλουν προσπάθειες για την άρση των εμποδίων που αναστέλλουν την αποδοτικότητα των πόρων και, έτσι, να δημιουργήσουν την κατάλληλη ομάδα κινήτρων για τη λήψη αποφάσεων παραγωγής και κατανάλωσης. Γι' αυτό θα απαιτηθούν τα εξής:

- αντιμετώπιση των αγορών και των τιμών, φόρων και επιχορηγήσεων που δεν αντανakλούν το πραγματικό κόστος της χρήσης των πόρων και εγκλωβίζουν την οικονομία σε μη βιώσιμη κατεύθυνση·

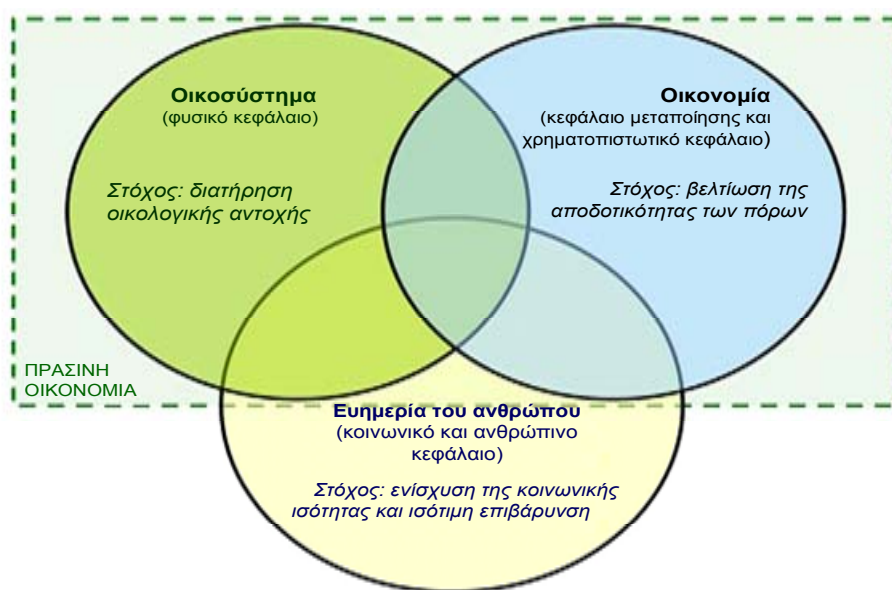
⁴ http://ec.europa.eu/governance/impact/index_en.htm

⁵ Όπως περιγράφεται στο συνοδευτικό έγγραφο COM(2011) 571.

- ενθάρρυνση πιο μακροπρόθεσμων καινοτόμων αντιλήψεων στον επιχειρηματικό, στον χρηματοοικονομικό και στον πολιτικό τομέα, που οδηγούν στην υιοθέτηση νέων, βιώσιμων πρακτικών, ενθαρρύνουν τα άλματα προόδου στην καινοτομία και διαμορφώνουν μακρόπνοες και αποτελεσματικές ως προς το κόστος ρυθμίσεις·
- διεξαγωγή έρευνας για την κάλυψη των κενών στις γνώσεις και δεξιότητές μας και την παροχή των κατάλληλων πληροφοριών και της δέουσας κατάρτισης·
- αντιμετώπιση των ανησυχιών όσον αφορά τη διεθνή ανταγωνιστικότητα και επιδίωξη συναίνεσης με διεθνείς εταίρους προκειμένου να κινηθούν σε ανάλογες κατευθύνσεις.

3. ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Ο μετασχηματισμός της οικονομίας προς μια κατεύθυνση αποδοτικότητας πόρων θα οδηγήσει σε αύξηση της ανταγωνιστικότητας και σε νέες πηγές ανάπτυξης και απασχόλησης, μέσω του περιορισμού του κόστους χάρη στη βελτίωση της αποδοτικότητας, την εμπορική εκμετάλλευση καινοτομιών και την καλύτερη διαχείριση των πόρων καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής τους. Γι' αυτό θα απαιτηθούν πολιτικές που λαμβάνουν υπόψη την αλληλεξάρτηση μεταξύ οικονομίας, ευημερίας και φυσικού κεφαλαίου και επιδιώκουν την άρση των εμποδίων για τη βελτίωση της αποδοτικότητας των πόρων, ενώ εξασφαλίζουν μια ισότιμη, ευέλικτη, προβλέψιμη και συνεκτική βάση επιχειρηματικής δραστηριότητας.

Πηγή: Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος

3.1. Βιώσιμη κατανάλωση και παραγωγή

3.1.1. Βελτίωση των προϊόντων και αλλαγή των καταναλωτικών πρακτικών

Η αλλαγή των καταναλωτικών πρακτικών των ιδιωτικών και δημόσιων αγοραστών θα συμβάλει στην προώθηση της αποδοτικότητας των πόρων και μπορεί συχνά να οδηγήσει σε

άμεση καθαρή μείωση του κόστους. Μπορεί επίσης να συμβάλει στην στροφή της ζήτησης προς αποδοτικότερες υπηρεσίες και προϊόντα από πλευράς αξιοποίησης πόρων. Χρειάζονται ακριβείς πληροφορίες, στηριζόμενες στις επιπτώσεις και στο κόστος της χρήσης πόρων στο σύνολο του κύκλου ζωής, προκειμένου να υποβοηθηθούν οι καταναλωτές στη λήψη αποφάσεων. Οι καταναλωτές μπορούν να εξοικονομήσουν δαπάνες αποφεύγοντας οι ίδιοι την παραγωγή αποβλήτων και αγοράζοντας προϊόντα τα οποία διαρκούν, ή μπορούν εύκολα να επισκευαστούν ή να ανακυκλωθούν. Νέα επιχειρηματικά μοντέλα, όπου τα προϊόντα αποτελούν το αντικείμενο χρηματοδοτικής μίσθωσης και όχι αγοράς, μπορούν να καλύψουν καταναλωτικές ανάγκες με τη χρήση λιγότερων πόρων στο σύνολο του κύκλου ζωής των προϊόντων.

Η εσωτερική αγορά και τα αγορακεντρικά μέσα καλούνται να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση του πλαισίου επιβράβευσης των περισσότερο οικολογικών προϊόντων από τις αγορές. Πρέπει να εξεταστεί μια προσέγγιση που υιοθετεί τόσο εθελοντικά, όσο και δεσμευτικά μέτρα – όπως στις ενωσιακές πρωτοβουλίες πρωτοπόρων αγορών και στην οδηγία για τον οικολογικό σχεδιασμό – για ευρύτερο φάσμα προϊόντων και υπηρεσιών και να περιλαμβάνει κριτήρια που σχετίζονται περισσότερο με τους πόρους.

Ωστόσο, έχει αποδειχθεί ότι σε ορισμένες περιπτώσεις, η εξοικονόμηση που προκύπτει από τη βελτίωση της αποδοτικότητας μιας τεχνολογίας μπορεί, αντιθέτως, να οδηγήσει τον κόσμο σε μεγαλύτερη κατανάλωση. Το φαινόμενο αυτό, γνωστό ως «μπούμερανγκ», πρέπει να προκαταλαμβάνεται και να συνυπολογίζεται κατά τη χάραξη πολιτικής και τον καθορισμό στόχων.

Ορόσημο: Με χρονικό ορίζοντα το 2020, παρέχονται στους πολίτες και στις δημόσιες αρχές τα κατάλληλα κίνητρα επιλογής των αποδοτικότερων από πλευράς πόρων προϊόντων και υπηρεσιών, μέσω κατάλληλων μηνυμάτων που μεταδίδονται με τις τιμές και σαφών περιβαλλοντικών πληροφοριών. Οι αγοραστικές τους επιλογές θα ωθούν τις εταιρίες σε κατευθύνσεις καινοτομίας και παροχής αποδοτικότερων, από πλευράς πόρων, αγαθών και υπηρεσιών. Καθορίζονται ελάχιστα πρότυπα περιβαλλοντικών επιδόσεων προκειμένου να αποσυρθούν από την αγορά τα λιγότερο αποδοτικά, από πλευράς πόρων, και περισσότερο ρυπογόνα προϊόντα. Η καταναλωτική ζήτηση για βιωσιμότερα προϊόντα και υπηρεσίες είναι υψηλή.

3.1.2. Προώθηση της αποδοτικότητας της παραγωγής

Η Ευρώπη έχει τις υψηλότερες καθαρές εισαγωγές πόρων κατ' άτομο παγκοσμίως και η ανοικτή οικονομία της εξαρτάται σε αποφασιστικό βαθμό από εισαγόμενες πρώτες ύλες και ενέργεια. Η διασφάλιση της πρόσβασης στους πόρους έχει καταστεί αυξανόμενης στρατηγικής σημασίας οικονομικό ζήτημα, ενώ οι δυνατές αρνητικές κοινωνικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις σε τρίτες χώρες συνιστούν πρόσθετο λόγο ανησυχίας. Το 2007, η συνολική ποσότητα υλικών που χρησιμοποιήθηκε απευθείας στην ενωσιακή οικονομία ανήλθε σε περισσότερο από 8 δισ. τόνους. Θα μπορούσαμε να μειώσουμε την ποσότητα αυτή, αυξάνοντας συγχρόνως την παραγωγή και την ανταγωνιστικότητα⁶. Πέραν τούτου, η βελτίωση της επαναχρησιμοποίησης των πρώτων υλών μέσω της μεγαλύτερης «βιομηχανικής

⁶ Από μελέτη προκύπτει ότι, και μόνο στη Γερμανία, τα κέρδη από την αποδοτική αξιοποίηση των πόρων στη μεταποίηση θα μπορούσαν να έχουν ως αποτέλεσμα μείωση κόστους μεταξύ 20% και 30% και δημιουργία μέχρι 1 εκατ. θέσεων απασχόλησης για την χώρα. Σε άλλη πρόσφατη μελέτη εκτιμώνται σε 23 δισ. λίρες στερλίνες οι οικονομίες που θα μπορούσαν να γίνουν στο Ηνωμένο Βασίλειο από επιχειρήσεις που θα λάμβαναν μέτρα αποδοτικότητας των πόρων με χαμηλό ή και μηδενικό κόστος.

συμβίωσης» (όπου τα απόβλητα ορισμένων εταιριών χρησιμοποιούνται ως πόρος για άλλες εταιρίες) ανά την ΕΕ θα μπορούσε να οδηγήσει στην εξοικονόμηση 1,4 δισ. ευρώ ετησίως και σε αξία πωλήσεων 1,6 δισ. ευρώ⁷.

Μολονότι πολλές εταιρίες έχουν ήδη λάβει μέτρα για τη βελτίωση της αποδοτικότητας των πόρων τους, απομένουν πολλά περιθώρια βελτίωσης. Αυτό ισχύει ιδίως για τα δευτερεύοντα πεδία δραστηριοποίησης, π.χ. στις περιπτώσεις όπου η ενεργειακή ή η υδατική αποδοτικότητα δεν είναι καίριας σημασίας ζήτημα για τη δραστηριότητα κάποιας εταιρίας. Πολλές εταιρίες αποτυγχάνουν στην προσπάθειά τους να πραγματοποιήσουν οικονομίες στη μακροπρόθεσμη χρήση των πόρων, λόγω ενός βραχυπρόθεσμου ορίζοντα που ενθαρρύνεται από τις τρέχουσες πρακτικές υποβολής εκθέσεων αποτελεσμάτων. Οι επιχειρήσεις οι οποίες έχουν ήδη αρχίσει να επενδύουν στην αποδοτικότητα των πόρων χρειάζεται να επωφεληθούν από τα βήματα προόδου στο γνωστικό πεδίο και στην καινοτομία.

Η ανταλλαγή πληροφοριών για τους τρόπους βελτίωσης της αποδοτικότητας των πόρων, μεταξύ εταιριών στις αλυσίδες αξίας και μεταξύ διαφόρων κλάδων, συμπεριλαμβανομένων των ΜΜΕ, μπορεί να συμβάλει στην αποφυγή της σπατάλης, στην προώθηση της καινοτομίας και στη δημιουργία νέων αγορών.

Η αποφυγή, όποτε αυτό είναι δυνατό, της χρήσης επικίνδυνων χημικών προϊόντων και η προώθηση της πράσινης χημείας, μπορούν να συντελέσουν στην προστασία βασικών πόρων, όπως είναι το έδαφος και το νερό, και να καταστήσουν ασφαλέστερη, ευκολότερη και λιγότερο δαπανηρή την ανακύκλωση και επαναχρησιμοποίηση άλλων πόρων, όπως διαφόρων υλικών. Η προσέγγιση της διαχείρισης των χημικών ουσιών που προωθείται με την πλήρη εφαρμογή του REACH θα συμβάλει στον εντοπισμό ευκαιριών υποκατάστασης επικίνδυνων χημικών ουσιών με ασφαλέστερες και τεχνολογικά και οικονομικά βιώσιμες εναλλακτικές λύσεις.

Ορόσημο: Μέχρι το 2020, έχουν θεσπιστεί κίνητρα σε επίπεδο αγορών και ασκούμενων πολιτικών, τα οποία επιβραβεύουν τις επιχειρηματικές επενδύσεις στην αποδοτικότητα. Τα εν λόγω κίνητρα έχουν ενθαρρύνει καινοτομίες σε αποδοτικές – από πλευράς πόρων – μεθόδους παραγωγής οι οποίες χρησιμοποιούνται ευρέως. Όλες οι εταιρίες, καθώς και οι αντίστοιχοι επενδυτές, μπορούν να μετρούν και να συγκρίνουν την αποδοτικότητα των πόρων που χρησιμοποιούν σε όλο τον κύκλο ζωής. Η οικονομική ανάπτυξη και η ευημερία έχουν αποσυνδεθεί πλέον από τις εισροές πόρων και προκύπτουν κυρίως από την αύξηση της αξίας των προϊόντων και των συνδεδεμένων υπηρεσιών.

⁷

Βλ. για λεπτομέρειες το έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής.

Για την περαιτέρω προώθηση της βιώσιμης κατανάλωσης και παραγωγής, η Επιτροπή:

- θα ενισχύσει τις απαιτήσεις όσον αφορά τις Πράσινες Δημόσιες Συμβάσεις (ΠΔΣ) για προϊόντα με σημαντικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις· θα εκτιμήσει το κατά πόσον οι ΠΔΣ θα μπορούσαν να συνδεθούν με έργα ενωσιακής χρηματοδότησης· και θα προαγάγει διαδικασίες από κοινού σύναψης συμβάσεων, καθώς και δίκτυα αρμόδιων για τις δημόσιες συμβάσεις που θα συνδράμουν τις ΠΔΣ (το 2012)·
- θα υιοθετήσει κοινή μεθοδολογική προσέγγιση που θα επιτρέπει στα κράτη μέλη και στον ιδιωτικό τομέα να αξιολογούν, να προβάλλουν και να συγκρίνουν τις περιβαλλοντικές επιδόσεις προϊόντων, υπηρεσιών και εταιριών, βάσει μιας συνολικής εκτίμησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής («περιβαλλοντικό αποτύπωμα») (το 2012)·
- θα αντιμετωπίσει το περιβαλλοντικό αποτύπωμα των προϊόντων - βασιζόμενη σε τρέχουσα αξιολόγηση που θα ολοκληρωθεί το 2012 και μετά από διαβούλευση με τα ενδιαφερόμενα μέρη -, μεταξύ άλλων μέσω του καθορισμού απαιτήσεων στο πλαίσιο της οδηγίας για τον οικολογικό σχεδιασμό, ώστε να προωθηθεί η αποδοτικότητα των προϊόντων από πλευράς υλικών πόρων (π.χ. δυνατότητα επαναχρησιμοποίησης/ανάκτησης/ανακύκλωσης, ανακυκλωμένο περιεχόμενο, διάρκεια ζωής) και μέσω της διεύρυνσης του πεδίου εφαρμογής της οδηγίας για τον οικολογικό σχεδιασμό στα προϊόντα που δεν σχετίζονται με την ενέργεια (το 2012)·
- θα μεριμνήσει για την καλύτερη κατανόηση της συμπεριφοράς των καταναλωτών και θα βελτιώσει την πληροφόρηση σχετικά με το περιβαλλοντικό αποτύπωμα των προϊόντων, μεταξύ άλλων με την αποτροπή παραπλανητικών ισχυρισμών και την τελειοποίηση των συστημάτων οικολογικής σήμανσης (το 2012)·
- θα στηρίξει τη δικτύωση και την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών μεταξύ οργανισμών που εκμεταλλεύονται συστήματα σχετικά με την αποδοτικότητα των πόρων για τις MME (σε συνεχή βάση)·

Αρχής γενομένης από το 2012, τα κράτη μέλη, από κοινού με την Επιτροπή, θα πρέπει να εξετάσουν:

- δυνατές επιλογές για την αύξηση των επιβραβεύσεων της αγοράς για προϊόντα αυθεντικής περιβαλλοντικής φιλικότητας·
- μέτρα για την επέκταση της ευθύνης των παραγωγών σε ολόκληρο τον κύκλο ζωής των προϊόντων που παράγουν (μεταξύ άλλων με τη βοήθεια νέων επιχειρηματικών μοντέλων, μέσω καθοδήγησης για τα συστήματα επιστροφής συσκευασιών και ανακύκλωσης και με την παροχή στήριξης για υπηρεσίες επισκευής)·
- δράσεις για τη βελτιστοποίηση της αποδοτικότητας των συσκευασιών από πλευράς πόρων.

Τα κράτη μέλη καλούνται:

- να θεσπίσουν κίνητρα που θα ωθήσουν τη μεγάλη πλειονότητα των εταιριών στην κατεύθυνση της συστηματικής μέτρησης, συγκριτικής αξιολόγησης και βελτίωσης της αποδοτικότητας των πόρων τους (σε συνεχή βάση)·
- να συνδράμουν τις εταιρίες στη συνεργασία τους για τη βέλτιστη χρήση των αποβλήτων και των παραπροϊόντων που παράγουν (π.χ. εκμεταλλεόμενες τη βιομηχανική συμβίωση) (σε συνεχή βάση)·

- να εξασφαλίσουν στις ΜΜΕ συμβουλευτική και άλλη στήριξη, ώστε να τις βοηθούν στον προσδιορισμό και τη βελτίωση της αποδοτικότητας των πόρων τους και στη βιώσιμη χρήση των πρώτων υλών (σε συνεχή βάση).
- να συνεργαστούν με την Επιτροπή, ώστε να εξασφαλίσουν ότι, μέχρι το 2020, όλες οι ουσίες που εμπνέουν πολύ μεγάλες ανησυχίες θα υπαχθούν στον κατάλογο υποψηφίων ουσιών του REACH (σε συνεχή βάση).

3.2. Μετατροπή των αποβλήτων σε πόρο

Κάθε έτος, στην Ευρωπαϊκή Ένωση απορρίπτουμε 2,7 δισ. τόνους αποβλήτων, εκ των οποίων 98 εκατ. τόνοι είναι επικίνδυνα απόβλητα. Κατά μέσον όρο, μόνο το 40% των στερεών αποβλήτων μας επαναχρησιμοποιείται ή ανακυκλώνεται, ενώ το υπόλοιπο καταλήγει σε χώρους υγειονομικής ταφής ή καύσης. Η συνολική παραγωγή αποβλήτων στην ΕΕ είναι σταθερή, πλην όμως η παραγωγή ορισμένων ροών αποβλήτων, όπως τα απόβλητα κατασκευών και κατεδαφίσεων, οι λυματολάσπες και τα απορρίμματα που καταλήγουν στη θάλασσα εξακολουθεί να αυξάνεται. Και μόνο τα απορρίμματα ειδών ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού αναμένεται να αυξηθούν κατά περίπου 11% μεταξύ του 2008 και του 2014.

Σε ορισμένα κράτη μέλη ανακυκλώνεται ποσοστό άνω του 80% των αποβλήτων, αναδεικνύοντας κατ' αυτόν τον τρόπο τις δυνατότητες χρησιμοποίησης των αποβλήτων ως έναν από τους κυριότερους πόρους της ΕΕ. Με τη βελτίωση της διαχείρισης των αποβλήτων αξιοποιούνται καλύτερα οι πόροι και διανοίγονται νέες αγορές και θέσεις εργασίας, ενώ ενθαρρύνεται η απεξάρτηση από τις εισαγωγές πρώτων υλών και μειώνονται οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις.

Εάν θέλουμε όντως να καταστούν τα απόβλητα πόρος που ανατροφοδοτεί την οικονομία ως πρώτη ύλη, τότε πρέπει να δοθεί πολύ μεγαλύτερη προτεραιότητα στην επαναχρησιμοποίηση και στην ανακύκλωση. Ένας συνδυασμός πολιτικών θα συνέβαλλε στη δημιουργία μιας οικονομίας πλήρους ανακύκλωσης, όπως π.χ. ενσωμάτωση της πλήρους διάρκειας του κύκλου ζωής στον σχεδιασμό προϊόντων, καλύτερη συνεργασία μεταξύ όλων των συντελεστών της αγοράς καθ' όλη την αλυσίδα αξίας, βελτίωση των διαδικασιών αποκομιδής, κατάλληλα κανονιστικά πλαίσια, κίνητρα για την πρόληψη της παραγωγής και την ανακύκλωση αποβλήτων, καθώς και δημόσιες επενδύσεις σε σύγχρονες εγκαταστάσεις επεξεργασίας αποβλήτων και υψηλής ποιότητας ανακύκλωσης.

Ορόσημο: Με χρονικό ορίζοντα το 2020, τα απόβλητα αποτελούν αντικείμενο διαχείρισης ως πόρος. Τα κατά κεφαλήν παραγόμενα απόβλητα φθίνουν. Η ανακύκλωση και επαναχρησιμοποίηση των αποβλήτων συνιστούν οικονομικά ελκυστικές επιλογές για τους δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς, λόγω της ευρέως διαδεδομένης διαλογής αποβλήτων και της ανάπτυξης λειτουργικών αγορών για τις δευτερογενείς πρώτες ύλες. Ανακυκλώνονται περισσότερα υλικά, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων που έχουν σημαντικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις και των κρίσιμης σημασίας πρώτων υλών. Η περί αποβλήτων νομοθεσία εφαρμόζεται πλήρως. Έχει μηδενιστεί η παράνομη διακίνηση αποβλήτων. Η ανάκτηση ενέργειας περιορίζεται στα μη ανακυκλώσιμα υλικά, ενώ η υγειονομική ταφή έχει σχεδόν καταργηθεί και εξασφαλίζεται ανακύκλωση υψηλής ποιότητας.

Η Επιτροπή:

- θα τονώσει την αγορά δευτερογενών υλικών και τη ζήτηση ανακυκλωμένων υλικών, μέσω της παροχής οικονομικών κινήτρων και της ανάπτυξης κριτηρίων αποχαρκτηρισμού αποβλήτων (το 2013/2014)·
- θα επανεξετάσει τους υφιστάμενους στόχους πρόληψης, επαναχρησιμοποίησης, ανακύκλωσης, ανάκτησης και εκτροπής από την υγειονομική ταφή, με στόχο τη στροφή προς μια οικονομία που βασίζεται στην επαναχρησιμοποίηση και την ανακύκλωση, με σχεδόν μηδενικά υπολειμματικά απόβλητα (το 2014)·
- θα εξετάσει τη θέσπιση ελάχιστων ποσοστών ανακυκλωμένων υλικών και κριτηρίων διάρκειας και δυνατότητας επαναχρησιμοποίησης, καθώς και την επέκταση της ευθύνης του παραγωγού για καίριας σημασίας προϊόντα (το 2012)·
- θα εξετάσει πεδία όπου η νομοθεσία για τις διάφορες ροές αποβλήτων θα μπορούσε να ευθυγραμμιστεί, προκειμένου να βελτιωθεί η συνοχή (το 2013/2014)·
- θα εξακολουθήσει να καταβάλλει προσπάθειες στο πλαίσιο της ΕΕ και με διεθνείς εταίρους, ώστε να μηδενιστούν οι παράνομες μεταφορές αποβλήτων, εστιαζόμενη στα επικίνδυνα απόβλητα·
- θα εξασφαλίσει ότι η δημόσια χρηματοδότηση από τον προϋπολογισμό της ΕΕ, δίνει προτεραιότητα σε δραστηριότητες που βρίσκονται σε υψηλότερες θέσεις στην ιεράρχηση των αποβλήτων, όπως ορίζεται στην οδηγία πλαίσιο περί αποβλήτων (π.χ. προτεραιότητα σε μονάδες ανακύκλωσης έναντι της διάθεσης αποβλήτων) (το 2012/2013)·
- θα διευκολύνει την ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών για τη συλλογή και επεξεργασία αποβλήτων μεταξύ των κρατών μελών και θα επεξεργαστεί μέτρα για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση των παραβιάσεων των περί αποβλήτων κανόνων της ΕΕ (το 2013/2014).

Τα κράτη μέλη καλούνται:

- να διασφαλίζουν την πλήρη εφαρμογή του ενωσιακού κεκτημένου για τα απόβλητα, συμπεριλαμβανομένων των ελάχιστων στόχων, μέσω των οικείων εθνικών στρατηγικών πρόληψης της παραγωγής και διαχείρισης των αποβλήτων (σε συνεχή βάση).

3.3. Στήριξη της έρευνας και της καινοτομίας

Η μετάβαση προς μια πράσινη οικονομία χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών θα απαιτήσει σημαντικές καινοτομίες, από μικρές βαθμιαίες αλλαγές έως μείζονα τεχνολογικά άλματα.

Ταυτόχρονα, χρειαζόμαστε ευρύτερη και περισσότερο αξιόπιστη γνωστική βάση όσον αφορά τους τρόπους με τους οποίους τα φυσικά συστήματα αντιδρούν στις διάφορες πιέσεις που ασκούμε σε αυτά. Η βασική και η εφαρμοσμένη έρευνα πρέπει να εντοπίσουν τα προβλήματα και να καθοδηγήσουν τις ενέργειες, ενώ δεν πρέπει να παραβλεφθεί η έρευνα στον τομέα των κοινωνικών επιστημών, ούτως ώστε να βελτιωθεί η εκ μέρους μας κατανόηση της συμπεριφοράς.

Προκειμένου να προκληθεί η ώθηση αυτή στην έρευνα και την καινοτομία, πρέπει να θεσπιστεί η κατάλληλη σειρά κινήτρων, έτσι ώστε ο ιδιωτικός τομέας να επενδύει περισσότερα στην έρευνα και την καινοτομία που αφορούν την αποδοτικότητα των πόρων. Η λήψη μέτρων για τη ζήτηση θα συμβάλει στη δημιουργία κινήτρων για την προώθηση της πράσινης καινοτομίας, διαμορφώνοντας αγορές. Χρειάζονται σαφή πλαίσια προκειμένου να αυξηθεί η βεβαιότητα των επενδυτών και να βελτιωθεί η πρόσβαση των εταιριών στη

χρηματοδότηση για την πραγματοποίηση οικολογικών (πράσινων) επενδύσεων, οι οποίες θεωρούνται επισφαλέστερες ή έχουν μακρύτερες περιόδους απόσβεσης.

Ορόσημο: Μέχρι το 2020, τα επιστημονικά άλματα και οι συνεχείς προσπάθειες καινοτομίας έχουν βελτιώσει ριζικά τον τρόπο με τον οποίο κατανοούμε, διαχειριζόμαστε, περιορίζουμε τη χρήση, επαναχρησιμοποιούμε, ανακυκλώνουμε, υποκαθιστούμε, διαφυλάττουμε και αποτιμούμε τους πόρους. Αυτό έχει καταστεί δυνατό χάρη στην ουσιαστική αύξηση των επενδύσεων, στη συνεκτική αντιμετώπιση του κοινωνικού προβλήματος της αποδοτικότητας των πόρων, στην κλιματική αλλαγή και την αντοχή στις επιπτώσεις της, καθώς και στην αύξηση των οφελών από ευφείς εξειδικεύσεις και συνεργασίες στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Χώρου Έρευνας.

Τα κράτη μέλη, από κοινού με την Επιτροπή:

- θα διαμορφώσουν κατάλληλο πλαίσιο και θα θεσπίσουν σειρά κινήτρων για την προώθηση των επενδύσεων του ιδιωτικού τομέα στην έρευνα και την καινοτομία με αντικείμενο την αποδοτικότητα των πόρων (σε συνεχή βάση).

Η Επιτροπή:

- θα αναπτύξει «συμπράξεις καινοτομίας» για την επίτευξη των στόχων που αφορούν την αποδοτικότητα των πόρων π.χ. σχετικά με το νερό, τις πρώτες ύλες και την παραγωγική και βιώσιμη γεωργία (από το 2011)·
- θα αναπτύξει κοινές τεχνολογικές πρωτοβουλίες ή άλλες μορφές συμπράξεων ιδιωτικού και δημόσιου τομέα, καθώς και πρωτοβουλίες κοινού προγραμματισμού που θα συνενώνουν τις εθνικές ερευνητικές προσπάθειες σε τομείς αποδοτικότητας των πόρων (σε συνεχή βάση)·
- θα αντιμετωπίσει τα εμπόδια στην οικολογική καινοτομία (το 2011)·
- θα επικεντρώσει την ενωσιακή χρηματοδότηση της έρευνας (Ορίζοντας 2020 της ΕΕ) σε καίριας σημασίας στόχους που αφορούν την αποδοτικότητα των πόρων, στηρίζοντας καινοτόμους λύσεις στα ακόλουθα πεδία: βιώσιμη ενέργεια, μεταφορές και κατασκευές· διαχείριση των φυσικών πόρων· διαφύλαξη των οικοσυστημικών υπηρεσιών και της βιοποικιλότητας· αποδοτική, από πλευράς πόρων, γεωργία και ευρύτερη βιο-οικονομία· περιβαλλοντικά φιλική εξόρυξη υλικών· ανακύκλωση, επαναχρησιμοποίηση, υποκατάσταση υλικών που έχουν περιβαλλοντικές επιπτώσεις ή σπάνιων υλικών, ευφύτερος σχεδιασμός, πράσινη χημεία και βιοαποδομήσιμα πλαστικά με λιγότερες περιβαλλοντικές επιπτώσεις.

Τα κράτη μέλη καλούνται:

- να εστιάσουν τη δημόσια χρηματοδότηση της έρευνας σε καίριας σημασίας στόχους που αφορούν την αποδοτικότητα των πόρων (σε συνεχή βάση).

3.4. Επίζήμιες για το περιβάλλον επιδοτήσεις και εξορθολογισμός των τιμών

Οι αγοραίες τιμές αποτελούν τον πρωταρχικό γνώμονα για τις αγοραστικές επιλογές και τις επενδυτικές αποφάσεις, πλην όμως δεν αντανακλούν κατ' ανάγκην το πραγματικό κόστος της χρήσης πόρων και των περιβαλλοντικών επιπτώσεών τους. Επιπλέον, οι τιμές μπορεί να στρεβλώνονται σκοπίμως μέσω κρατικών επιζήμιων για το περιβάλλον επιδοτήσεων (ΕΠΕ), οι οποίες προσδίδουν πλεονέκτημα σε ορισμένους καταναλωτές, χρήστες ή παραγωγούς,

προκειμένου να συμπληρώσουν το εισόδημά τους ή να μειώσουν το κόστος, πλην όμως, κατ' αυτόν τον τρόπο, εισάγονται διακρίσεις εις βάρος των ορθών περιβαλλοντικών πρακτικών⁸.

3.4.1. Σταδιακή κατάργηση των αναποτελεσματικών επιδοτήσεων

Εκτιμάται ότι οι συνολικές επιδοτήσεις με ενδεχόμενες αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον, ιδίως στους τομείς των ορυκτών καυσίμων, των μεταφορών και του νερού, είναι της τάξεως του 1 τρισ. δολαρίων ΗΠΑ/έτος παγκοσμίως. Οι ΕΠΕ έχουν ως αποτέλεσμα υψηλότερα επίπεδα αποβλήτων, εκπομπών και εξόρυξης πόρων ή αρνητικές επιπτώσεις στη βιοποικιλότητα. Μπορούν να προκαλέσουν εγκλωβισμό σε αναποτελεσματικές πρακτικές και να εμποδίσουν τις επιχειρήσεις να επενδύσουν στις οικολογικές (πράσινες) τεχνολογίες. Οι επιδοτήσεις αυτές παίρνουν διάφορες μορφές, όπως μειώσεις φόρων ή φοροαπαλλαγές.

Η κατάργηση των ΕΠΕ μπορεί να αποφέρει οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά οφέλη και να βελτιώσει την ανταγωνιστικότητα. Τα κράτη μέλη έχουν ήδη κληθεί να καταργήσουν τις ΕΠΕ στην Ετήσια Επισκόπηση της Ανάπτυξης, του 2011⁹, προκειμένου να στηριχθεί η δημοσιονομική εξυγίανση. Στη διαδικασία της κατάργησης των ΕΠΕ, μπορεί να είναι αναγκαίο να θεσπιστούν εναλλακτικές ρυθμίσεις άμβλυνσης για τους σκληρότερα πληττόμενους οικονομικούς τομείς, περιφέρειες και εργαζόμενους ή για την αντιμετώπιση της ενεργειακής ένδειας, ενώ πρέπει να συνεκτιμηθεί ο αντίκτυπος ενδεχόμενης μετεγκατάστασης της παραγωγής σε άλλες χώρες.

Ορόσημο: Μέχρι το 2020 οι ΕΠΕ θα έχουν καταργηθεί σταδιακά, λαμβάνοντας δεόντως υπόψη τις επιπτώσεις στους έχοντες ανάγκη.

3.4.2. Εξορθολογισμός των τιμών και αναπροσανατολισμός της φορολογικής επιβάρυνσης

Η αγορά ήδη εκπέμπει σήματα για την ανεπάρκεια ορισμένων πόρων, μέσω της αύξησης των τιμών των βασικών προϊόντων, ενώ οι επιχειρήσεις αντιμετωπίζουν μια ολοένα και πιεστικότερη ανάγκη προσαρμογής προκειμένου να διατηρήσουν την ανταγωνιστικότητά τους, ιδίως σε διεθνή κλίμακα. Ωστόσο, το κόστος των εξωτερικών συνιστωσών ενδέχεται να μην έχει ακόμη αντιμετωπιστεί και για ορισμένους πόρους τα προαναφερθέντα σήματα ενδέχεται να έρχονται πολύ αργά για να αποτρέψουν τη μη βιώσιμη εκμετάλλευσή τους. Η συνολική φορολογία συχνά επηρεάζει τις τιμές κατά τρόπο που ευνοεί τη χρήση των πόρων και όχι την αύξηση της απασχόλησης στην οικονομία.

Τα αγορακεντρικά μέσα καλούνται να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στη διόρθωση των αδυναμιών της αγοράς – π.χ. με τη θέσπιση περιβαλλοντικών φόρων, επιβαρύνσεων, συστημάτων εμπορεύσιμων αδειών, φορολογικών κινήτρων για φιλικότερη προς το περιβάλλον κατανάλωση ή άλλων μέσων. Οι νέες πολιτικές θα πρέπει να συμβάλλουν στην ευθυγράμμιση των τιμών των πόρων που δεν αποτιμώνται καταλλήλως στην αγορά, όπως είναι το νερό, ο καθαρός ατμοσφαιρικός αέρας, τα οικοσυστήματα, η βιοποικιλότητα και οι θαλάσσιοι πόροι. Οι πολιτικές αυτές ενδέχεται να χρειαστεί να ενταχθούν σε μια ευρύτερη προσέγγιση που συνεπάγεται ρυθμιστικές παρεμβάσεις, π.χ. στις περιπτώσεις όπου οι πόροι αποτελούν κοινό αγαθό.

⁸ OECD, Environmentally harmful subsidies: challenges for reform, 2005 (ΟΟΣΑ, Επιζήμιες για το περιβάλλον επιδοτήσεις: ζητήματα που χρήζουν μεταρρύθμισης, 2005).

⁹ COM(2011) 11 τελικό.

Η απαλλαγή της εργασίας από τη φορολόγηση προκειμένου να προωθηθεί η απασχόληση και η οικονομική ανάπτυξη τονίζεται ήδη στην Ετήσια Επισκόπηση της Ανάπτυξης, του 2011¹⁰ καθώς και στα συμπεράσματα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Μαρτίου του 2011¹¹. Οι «πράσινες φορολογικές μεταρρυθμίσεις», οι οποίες συνίστανται στην αύξηση της συμμετοχής των περιβαλλοντικών φόρων, με παράλληλο περιορισμό άλλων, καλούνται να διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο στο πλαίσιο αυτό. Η περιβαλλοντική φορολογία μπορεί επίσης να εναρμονίσει τις προσπάθειες φορολογικής εξυγίανσης με τη διευκόλυνση της μετάβασης σε μια αποδοτική, από πλευράς πόρων, οικονομία. Ωστόσο, η μέση συμμετοχή της περιβαλλοντικής φορολογίας στα συνολικά φορολογικά έσοδα στην ΕΕ μειώνεται εν γένει από το 1999, φθάνοντας το 6,3% το 2009¹².

Ορισμένα κράτη μέλη πέτυχαν, μέσω διαφόρων μεταρρυθμίσεων της περιβαλλοντικής φορολογίας, το μερίδιο των εσόδων από τη φορολογία αυτή στο σύνολο των φόρων να υπερβεί το 10%, με ταυτόχρονη διατήρηση των φορολογικών εσόδων και βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και της ενεργειακής απόδοσης. Αυτό καταδεικνύει ότι είναι δυνατή η στροφή στη φορολόγηση επιζήμιων για το περιβάλλον δραστηριοτήτων εντός ενός υγιούς οικονομικού πλαισίου. Ωστόσο, για την αποτελεσματικότερη μέτρηση της απαιτούμενης στροφής στα μηνύματα που μεταδίδονται μέσω των τιμών, προκειμένου να προωθηθούν περαιτέρω οι επενδύσεις στην αποδοτικότερη χρήση των πόρων, ενδέχεται να χρειαστεί ένας επιπλέον δείκτης, όπως ο πραγματικός φορολογικός συντελεστής επί της περιβαλλοντικής ρύπανσης ή της χρήσης πόρων.

Ορόσημο: Μέχρι το 2020, μια σημαντική στροφή της φορολόγησης από την εργασία προς τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις, μέσω τακτικών αναπροσαρμογών των πραγματικών συντελεστών, μεταξύ άλλων, θα οδηγήσει σε ουσιαστική αύξηση του μεριδίου των περιβαλλοντικών φόρων στα δημόσια έσοδα, σύμφωνα με τις βέλτιστες πρακτικές των κρατών μελών.

Προκειμένου να αντιμετωπιστεί το ζήτημα των επιζήμιων για το περιβάλλον επιδοτήσεων και για να βελτιωθούν τα μηνύματα που μεταδίδονται μέσω των τιμών, η Επιτροπή:

- θα παρακολουθεί, μέσω του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, αφενός τη συνέχεια που έδωσαν τα κράτη μέλη στις ανά χώρα συστάσεις σχετικά με τη φορολογική μεταρρύθμιση που ευνοεί τη στροφή της φορολόγησης από την εργασία προς τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις και, αφετέρου, τη σταδιακή κατάργηση των ΕΠΕ, αρχής γενομένης από το 2012·
- θα προάγει την μεταξύ των κρατών μελών τακτική ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών και αξιολογήσεων από ομοτίμους σχετικά με τη μεταρρύθμιση των ΕΠΕ και τα αγορακεντρικά μέσα, ιδίως στο πλαίσιο του Φόρουμ Αγορακεντρικών Μέσων και της Ομάδας Φορολογικής Πολιτικής (σε συνεχή βάση)·
- θα αξιολογήσει τον τρόπο με τον οποίο τέθηκαν σε εφαρμογή οι κρατικές ενισχύσεις για μέτρα αύξησης της αποδοτικότητας των πόρων, καθώς και τον βαθμό στον οποίο πρέπει να ενισχυθούν οι στόχοι για την αποδοτικότητα των πόρων στο πλαίσιο των αναθεωρήσεων των κατευθυντηρίων γραμμών για τις σχετικές κρατικές ενισχύσεις, αρχής γενομένης από το 2013·

¹⁰ COM(2011) 11 τελικό.

¹¹ EUCO 10/1/11 REV1

¹² Τάσεις φορολόγησης στην Ευρωπαϊκή Ένωση, Ευρωπαϊκή Ένωση 2011.

- θα συνεχίσει να καταβάλλει προσπάθειες για τη βελτίωση των δεικτών που αφορούν την επιβολή φόρων για τη ρύπανση και τους πόρους.

Τα κράτη μέλη καλούνται:

- να προσδιορίσουν τις πλέον σημαντικές ΕΠΕ σύμφωνα με τις καθιερωμένες μεθοδολογίες (έως το 2012)·
- να καταρτίσουν σχέδια και χρονοδιαγράμματα για τη σταδιακή κατάργηση των ΕΠΕ και να υποβάλουν σχετικές εκθέσεις, στο πλαίσιο των οικείων εθνικών προγραμμάτων μεταρρυθμίσεων (έως το 2012/2013)·
- να στρέψουν τη φορολόγηση από την εργασία προς τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις (σε συνεχή βάση)·
- να αναθεωρήσουν τις οικείες φορολογικές πολιτικές και μέσα, προκειμένου να στηριχθεί αποτελεσματικότερα η αποδοτικότητα των πόρων και, στο πλαίσιο αυτό, να προβληματιστούν για τα κίνητρα στήριξης των επιλογών των καταναλωτών και των ενεργειών των παραγωγών υπέρ της αποδοτικότητας των πόρων (έως το 2013).

4. ΦΥΣΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΚΑΙ ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

4.1. Οικοσυστημικές υπηρεσίες

Η οικονομική ευμάρεια και η ευημερία μας εξαρτώνται από το φυσικό μας κεφάλαιο, συμπεριλαμβανομένων των οικοσυστημάτων, τα οποία μας εξασφαλίζουν μια ροή θεμελιωδών αγαθών και υπηρεσιών – από το γόνιμο έδαφος έως τις παραγωγικές γαίες και θάλασσες, από το γλυκό νερό και τον καθαρό ατμοσφαιρικό αέρα έως την επικοινωνία, τη συγκράτηση των πλημμυρών και την κλιματική ρύθμιση. Πολλές από τις εν λόγω οικοσυστημικές υπηρεσίες σπαταλώνται σαν να ήταν ανεξάντλητες. Αντιμετωπίζονται ως «δωρεάν» βασικά αγαθά, η οικονομική τους αξία δεν αναγνωρίζεται δεόντως στην αγορά και, ως εκ τούτου, εξακολουθούν να καταστρέφονται ή να ρυπαίνονται ασύστολα, απειλώντας τη μακροπρόθεσμη αειφορία και αντοχή μας στις περιβαλλοντικές κρίσεις.

Το 60% των οικοσυστημικών υπηρεσιών της Γης έχουν υποβαθμιστεί την τελευταία 50ετία. Στην ΕΕ, το 88% των ιχθυαποθεμάτων αλιεύονται πέραν της μέγιστης βιώσιμης απόδοσης και μόνο το 11% των προστατευόμενων οικοσυστημάτων βρίσκονται σε ικανοποιητική κατάσταση.

Η διασφάλιση μιας μακροπρόθεσμης προσφοράς θεμελιωδών οικοσυστημικών αγαθών και υπηρεσιών προϋποθέτει την εκ μέρους μας ορθή αποτίμηση του φυσικού κεφαλαίου μας. Η επένδυση στο φυσικό κεφάλαιο – όπως οι οικολογικές (πράσινες) υποδομές – έχει, συχνά, μεγαλύτερες αποδόσεις απ' ό,τι οι κατασκευαστικές ή μεταποιητικές εναλλακτικές λύσεις, με χαμηλότερο αρχικό κόστος.

Ορόσημο: Με χρονικό ορίζοντα το 2020, το φυσικό κεφάλαιο και οι οικοσυστημικές υπηρεσίες θα αποτιμώνται και θα καταλογίζονται καταλλήλως από τις δημόσιες αρχές και τις επιχειρήσεις.

Η Επιτροπή:

- θα προάγει τη χρήση καινοτόμων χρηματοπιστωτικών και αγορακεντρικών μέσων και θα διερευνά τις ευρύτερες δυνατότητές τους, συμπεριλαμβανομένης της ενδεχόμενης θέσπισης χρηματοδοτικής διευκόλυνσης για τη βιοποικιλότητα και καθεστώτων πληρωμής για οικοσυστημικές υπηρεσίες, προκειμένου να

αντιμετωπιστούν οι προκλήσεις για τα οικοσυστήματα και τη βιοποικιλότητα σε εθνικό, ενωσιακό και διεθνές επίπεδο, ιδίως σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων και μέσω συμπράξεων δημοσίου και ιδιωτικού τομέα (σε συνεχή βάση).

- θα υποβάλει προτάσεις για την προώθηση των επενδύσεων στο φυσικό κεφάλαιο, ούτως ώστε να αξιοποιηθεί πλήρως το δυναμικό ανάπτυξης και καινοτομίας των πράσινων υποδομών και της «οικονομίας αποκατάστασης», μέσω ανακοίνωσης για τις πράσινες υποδομές (το 2012) και πρωτοβουλίας για «μηδενική καθαρή απώλεια» (το 2015).

Τα κράτη μέλη, από κοινού με την Επιτροπή:

- θα χαρτογραφήσουν την κατάσταση των οικοσυστημάτων και των υπηρεσιών τους (έως το 2014).
- θα εκτιμήσουν την οικονομική αξία τους και θα προάγουν την ενσωμάτωση των εν λόγω αξιών στα συστήματα λογιστικής και υποβολής εκθέσεων σε επίπεδο ΕΕ και σε εθνικό επίπεδο (σε συνεχή βάση).
- θα συνεργαστούν με τα κύρια ενδιαφερόμενα μέρη, ούτως ώστε να ενθαρρύνουν τις επιχειρήσεις να εκτιμήσουν την εξάρτησή τους από τις οικοσυστημικές υπηρεσίες, με βάση την πλατφόρμα της ΕΕ για τις επιχειρήσεις και τη βιοποικιλότητα (σε συνεχή βάση).

4.2. Βιοποικιλότητα

Η βιοποικιλότητα αποτελεί τον πυλώνα πολλών από τα οικοσυστήματά μας και είναι ζωτικής σημασίας παράγοντας για την αντοχή τους. Η απώλειά της μπορεί να εξασθενήσει ένα οικοσύστημα, υποσκάπτοντας την παροχή οικοσυστημικών υπηρεσιών και καθιστώντας το οικοσύστημα πιο ευάλωτο στις περιβαλλοντικές πιέσεις. Η αποκατάσταση υποβαθμισμένων οικοσυστημάτων είναι δαπανηρή και, σε ορισμένες περιπτώσεις, η αλλαγή μπορεί να καταστεί μη αναστρέψιμη.

Έχει εκτιμηθεί ότι μέχρι το 2050, η αξία των παγκόσμιων επιχειρηματικών ευκαιριών που εξαρτώνται από τη βιοποικιλότητα και τις οικοσυστημικές υπηρεσίες που αυτή στηρίζει, θα μπορούσε να φθάνει τα 800-2.300 δισ. δολάρια ΗΠΑ ετησίως. Ωστόσο, στην πράξη, σε επιχειρησιακό επίπεδο, μόλις τώρα αρχίζει να συνεκτιμάται η αξία της βιοποικιλότητας στη διαδικασία λήψης αποφάσεων. Εάν θέλουμε η βιοποικιλότητα να διατηρηθεί, αυτό πρέπει να καταστεί κοινή πρακτική.

Η νέα στρατηγική της ΕΕ για τη βιοποικιλότητα με χρονικό ορίζοντα το 2020 θεσπίζει τα κυριότερα μέσα άσκησης πολιτικής για την επίτευξη του εν λόγω στόχου και για την αναστροφή των τάσεων απώλειας βιοποικιλότητας που παρατηρήθηκαν στις πρόσφατες γενεές.

Ορόσημο: Μέχρι το 2020 θα έχει ανασχεθεί στην ΕΕ η απώλεια βιοποικιλότητας και η υποβάθμιση των οικοσυστημικών υπηρεσιών και, στο μέτρο του δυνατού, η βιοποικιλότητα θα έχει αποκατασταθεί.

Η Επιτροπή:

- θα εντείνει σημαντικά τις προσπάθειές της για την ενσωμάτωση των δράσεων προστασίας της βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων στις άλλες ενωσιακές πολιτικές, με ιδιαίτερη έμφαση στη γεωργία και την αλιεία (σε συνεχή βάση).

Τα κράτη μέλη, από κοινού με την Επιτροπή:

- θα καταβάλλουν προσπάθειες για την επίτευξη των στόχων της στρατηγικής για τη βιοποικιλότητα, μέσω της ενσωμάτωσης της αξίας των οικοσυστημικών υπηρεσιών στη διαδικασία χάραξης πολιτικής (σε συνεχή βάση).

4.3. Ορυκτά και μέταλλα

Η βελτίωση της αποδοτικότητας των φυσικών πόρων, όπως είναι τα μέταλλα και τα ορυκτά, συνιστούν βασικές πτυχές της αποδοτικότητας των πόρων. Οι ιδιαίτεροι κίνδυνοι που συνδέονται με αυτά, συμπεριλαμβανομένης της ασφάλειας του εφοδιασμού, αντιμετωπίζονται στο πλαίσιο της πρωτοβουλίας για τις πρώτες ύλες, καθώς και στις σχετικές με το κλίμα και την ενέργεια πολιτικές υπό την εμβληματική πρωτοβουλία για την αποδοτικότητα των πόρων· ως εκ τούτου δεν θα εξεταστούν εκτενώς στο παρόν τμήμα, μολονότι αναγνωρίζεται η αλληλεπίδραση μεταξύ της χρήσης τους και άλλων πόρων.

Καθώς οδεύουμε προς μια πραγματικά βιώσιμη διαχείριση των υλικών με βάση την κατανάλωση ή μια «κυκλική» οικονομία, όπου τα απόβλητα καθίστανται πόρος, θα προκύψει μια αποδοτικότερη χρήση των ορυκτών και μετάλλων. Τα βήματα που περιγράφονται στο τμήμα 3 του παρόντος χάρτη πορείας θα έχουν άμεσο αντίκτυπο στην αποδοτικότητα των ορυκτών και μετάλλων, με τη βοήθεια μέτρων μεγαλύτερης συνεκτίμησης των επιπτώσεων στο σύνολο του κύκλου ζωής, αποφυγής της δημιουργίας αποβλήτων και μεγαλύτερης επαναχρησιμοποίησης και ανακύκλωσης, βελτιωμένης έρευνας και καινοτομίας και άλλων μέτρων βελτίωσης των δομών των αγορών.

4.4. Νερό

Το νερό αποτελεί ζωτικό πόρο για την ανθρώπινη υγεία και απαραίτητη εισροή για τη γεωργία, τον τουρισμό, τη βιομηχανία, τις μεταφορές και την ενέργεια. Η περιορισμένη διαθεσιμότητα νερού έχει καίριας σημασίας αντίκτυπο στην υδροηλεκτρική ενέργεια και την ψύξη των πυρηνοληκτρικών και θερμοηλεκτρικών σταθμών.

Η καλή κατάσταση του περιβάλλοντος και η υγεία των πολιτών εξαρτώνται από την ποιότητα και τη διαθεσιμότητα γλυκού νερού, οι οποίες όμως φθίνουν. Προβλέπεται ότι, λόγω της κλιματικής αλλαγής, θα αυξηθούν η λειψυδρία, καθώς και η ένταση και η συχνότητα των πλημμυρών. Πολλές λεκάνες απορροής ποταμών και υδάτινες μάζες στην Ευρώπη έχουν αλλοιωθεί από την άντληση νερού, τη στράγγιση της γης και την κατασκευή φραγμάτων, με αποτέλεσμα η ποιότητα του νερού να είναι συχνά κακή και να έχει αρνητικές οικολογικές επιπτώσεις και ενδεχομένως επιπτώσεις στην υγεία, ενώ περιορίζεται ο χώρος για τα φυσικά ενδιαιτήματα.

Ποσοστό 20% - 40% των υδάτων της Ευρώπης σπαταλάται, ενώ η αποδοτικότητα των υδάτων θα μπορούσε να βελτιωθεί κατά 40% και μόνο από τις τεχνολογικές βελτιώσεις¹³. Μια βελτιωμένη προσέγγιση για βιώσιμη διαχείριση των υδάτινων πόρων απαιτεί στενό

¹³ EU Water saving potential, Ecologic, 2007 (Δυνατότητες εξοικονόμησης νερού στην ΕΕ).

συντονισμό με τις πολιτικές στους τομείς της γεωργίας, των μεταφορών, της περιφερειακής ανάπτυξης και της ενέργειας, καθώς και αποτελεσματική και ορθολογική τιμολόγηση του νερού, όπως απαιτείται από την οδηγία-πλαίσιο περί υδάτων (ΟΠΥ). Οι μεταβολές στα οικοσυστήματα, στις χρήσεις γης, στην παραγωγή και στις πρακτικές κατανάλωσης και επαναχρησιμοποίησης νερού θα μπορούσαν να μειώσουν κατά τρόπο αποδοτικό ως προς το κόστος τη λειψυδρία και να διασφαλίσουν την ποιότητα του νερού.

Ορόσημο: Μέχρι το 2020, όλα τα σχέδια διαχείρισης λεκανών απορροής ποταμών της ΟΠΥ θα έχουν εφαρμοστεί από καιρό. Μέχρι το 2015 θα έχει επιτευχθεί καλή κατάσταση των υδάτων – ποιότητα, ποσότητα και χρήση - σε όλες τις λεκάνες απορροής ποταμών της ΕΕ. Θα έχουν ελαχιστοποιηθεί οι επιπτώσεις της ξηρασίας και των πλημμυρών, με προσαρμοσμένες στις συνθήκες καλλιέργειες, αυξημένη συγκράτηση νερού στο έδαφος και αποδοτική άρδευση. Οι εναλλακτικές επιλογές προμήθειας νερού θα αξιοποιούνται μόνο όταν έχουν εξαντληθεί όλες οι φθηνότερες ευκαιρίες εξοικονόμησης. Η άντληση νερού θα πρέπει να παραμένει σε επίπεδα κάτω του 20% των διαθέσιμων ανανεώσιμων υδάτινων πόρων.

Η Επιτροπή:

- θα ενσωματώσει περαιτέρω τους προβληματισμούς σχετικά με την αποδοτικότητα των πόρων στην υδατική πολιτική της, με προσχέδιο διαφύλαξης των υδάτων της Ευρώπης στο οποίο θα καθορίζεται μια αποτελεσματική από πλευράς κόστους στρατηγική·
- θα αξιολογήσει τα σχέδια διαχείρισης λεκανών απορροής ποταμών των κρατών μελών, προκειμένου να εντοπίσει τομείς όπου χρειάζονται πρόσθετα μέτρα (το 2011)·
- θα αξιολογήσει και θα προτείνει (το 2012):
 - στόχους αποδοτικότητας του νερού και μέτρα βελτίωσής της (π.χ. ευφυείς μετρητές, υποχρεωτικές απαιτήσεις για τις συσκευές στις οποίες χρησιμοποιείται νερό· κατευθυντήριες γραμμές για την επαναχρησιμοποίηση του νερού, τη μείωση των διαρροών στις υποδομές ύδρευσης, την εξοικονόμηση του νερού στην άρδευση κλπ.),
 - καλύτερη διαχείριση της ζήτησης μέσω οικονομικών εργαλείων (τιμολόγηση, κατανομή των υδάτινων πόρων) και χρήση συστημάτων σήμανσης και πιστοποίησης με τα οποία μετρώνται οι επιπτώσεις κύκλου ζωής και η εικονική περιεκτικότητα των προϊόντων σε νερό,
 - υπονήφια ευρωπαϊκή σύμπραξη καινοτομίας για το νερό.

Τα κράτη μέλη καλούνται:

- να καθορίσουν στόχους αποδοτικότητας του νερού για το 2020 σε επίπεδο λεκάνης απορροής ποταμού, με κατάλληλα συμπληρωματικά μέτρα, βάσει κοινής ενωσιακής μεθοδολογίας στην οποία λαμβάνεται υπόψη η ποικιλία των συνθηκών στους διάφορους οικονομικούς τομείς και γεωγραφικές περιοχές.

4.5. Ατμοσφαιρικός αέρας

Ο καθαρός ατμοσφαιρικός αέρας αποτελεί πολύτιμο πόρο. Στις πλέον πυκνοκατοικημένες περιοχές της ΕΕ σημειώνονται ευρείες υπερβάσεις πολλών προτύπων ποιότητας του ατμοσφαιρικού αέρα, ιδίως όσον αφορά προβληματικούς ρύπους, όπως είναι τα αιωρούμενα σωματίδια, το τροποσφαιρικό όζον και το διοξείδιο του αζώτου. Παρά τις σημαντικές

προσπάθειες περιορισμού των ρυπογόνων εκπομπών, οι σημερινές συγκεντρώσεις αιωρούμενων σωματιδίων προκαλούν 500.000 πρόωρους θανάτους ετησίως¹⁴ στην ΕΕ και στις γειτνιάζουσες περιοχές. Από άλλες μελέτες προκύπτει ότι η απώλεια εργασίμων ημερών λόγω ασθενειών που οφείλονται στην ατμοσφαιρική ρύπανση είναι μεγαλύτερη από τις εργάσιμες ημέρες που απαιτούνται προκειμένου να καλυφθεί η δαπάνη για τα πρόσθετα μέτρα μείωσης των ρύπων.

Είναι χαρακτηριστικό ότι τα οικοσυστήματα και η γεωργία υφίστανται, και αυτά, ζημιές από τις επιπτώσεις των αερόφερτων ρύπων, όπως είναι η οξίνιση, ο ευτροφισμός και οι ζημιές στη βλάστηση από το όζον. Το ετήσιο οικονομικό κόστος εκτιμάται για το 2020 σε 537 δισ. ευρώ¹⁵.

Η καλύτερη εφαρμογή της ισχύουσας νομοθεσίας και νέα, στηριγμένα σε επιστημονικά στοιχεία πρότυπα θα συνέβαλλαν στην αντιμετώπιση των προβλημάτων αυτών και θα προωθούσαν την καινοτομία. Με κατάλληλους χρόνους προπορείας, τα πρότυπα αυτά μπορούν να εξασφαλίσουν οφέλη όσον αφορά την ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα από τη μετάβαση σε μια χαμηλών ανθρακούχων εκπομπών οικονομία και με άλλες δράσεις που προβλέπονται στον παρόντα χάρτη πορείας, π.χ. μέσω της μείωσης των αποβλήτων, αποδοτικότερων μεθόδων παραγωγής, καθώς και δράσεων στο πλαίσιο της γεωργικής πολιτικής και στον τομέα των μεταφορών.

Ορόσημο: Μέχρι το 2020, τα ενδιάμεσα πρότυπα της ΕΕ για την ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα θα τηρούνται ακόμα και σε βεβαρημένες αστικές περιοχές· τα πρότυπα αυτά θα έχουν επικαιροποιηθεί και θα έχουν καθοριστεί συμπληρωματικά μέτρα προκειμένου να καλυφθεί σε μεγαλύτερο βαθμό η απόσταση από τον τελικό στόχο της επίτευξης επιπέδων ποιότητας του ατμοσφαιρικού αέρα τα οποία δεν προκαλούν σημαντικές επιπτώσεις στην υγεία και στο περιβάλλον.

Η Επιτροπή:

- θα αναλάβει μια συνολική επανεξέταση όλων των πολιτικών της ΕΕ που σχετίζονται με την ατμοσφαιρική ρύπανση (έως το 2013)·
- θα προτείνει μια αναβαθμισμένη στρατηγική πέραν του 2020, αξιολογώντας το εύρος της χρήσης προτύπων για την ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα και τις εκπομπές καθώς και τη σκοπιμότητα περαιτέρω μέτρων για τον περιορισμό των εκπομπών από καίριας σημασίας πηγές (το 2013)·
- θα στηρίξει την εφαρμογή των υφιστάμενων μέτρων, ώστε να συμβάλει στην επίλυση έμμεσων προβλημάτων σχετικών με την ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα.

Τα κράτη μέλη καλούνται:

- να επιταχύνουν την εκ μέρους τους εφαρμογή της ενωσιακής νομοθεσίας για την ποιότητα του ατμοσφαιρικού αέρα (σε συνεχή βάση).

¹⁴ ΕΟΠ, SOER 2010 (έκθεση για την κατάσταση και τις προοπτικές του περιβάλλοντος της Ευρώπης)

¹⁵ Assessment of Health-Cost Externalities of Air Pollution at the National Level using the EVA Model System, J. Brandt et al., CEEH 2011.

4.6. Γη και έδαφος

Στην ΕΕ, πάνω από 1.000 km² ετησίως υφίστανται «δέσμευση γης» για λόγους οικιστικών, κατασκευής βιομηχανικών εγκαταστάσεων, οδών ή εγκαταστάσεων αναψυχής. Περίπου το μισό της έκτασης αυτής στην πραγματικότητα «σφραγίζεται»¹⁶. Η ύπαρξη υποδομών ποικίλλει σε μεγάλο βαθμό ανάλογα με τις περιφέρειες, πλην όμως, συνολικά, ανά δεκαετία ασφαλτοστρώνεται έκταση ισοδύναμη με αυτή της Κύπρου. Εάν θέλουμε να φθάσουμε σε μηδενική καθαρή δέσμευση γης μέχρι το 2050, ακολουθώντας γραμμική πορεία, θα χρειαστεί να περιορίσουμε τη δέσμευση γης σε 800 km² κατά μέσον όρο ετησίως τη χρονική περίοδο 2000-2020. Σε πολλές περιοχές το έδαφος έχει υποστεί μη αναστρέψιμη διάβρωση ή χαρακτηρίζεται από χαμηλές περιεκτικότητες οργανικών υλών. Σοβαρό πρόβλημα αποτελεί επίσης και η μόλυνση του εδάφους.

Οι χρήσεις γης αποτελούν σχεδόν πάντοτε συμβιβασμό διαφόρων κοινωνικών, οικονομικών και περιβαλλοντικών αναγκών (π.χ. στέγαση, υποδομές μεταφορών, παραγωγή ενέργειας, γεωργία, προστασία της φύσης). Οι αποφάσεις για τις χρήσεις γης συνιστούν μακροπρόθεσμες δεσμεύσεις των οποίων είναι δύσκολη ή δαπανηρή η μη τήρηση. Σήμερα, οι σχετικές αποφάσεις λαμβάνονται συχνά χωρίς προηγούμενη κατάλληλη ανάλυση των επιπτώσεων, π.χ. μέσω μιας στρατηγικής περιβαλλοντικής εκτίμησης. Οι μεταρρυθμίσεις στην πολιτική της ΕΕ στους τομείς της γεωργίας, της ενέργειας, των μεταφορών και της συνοχής θα αποτελέσουν ευκαιρία καθορισμού του πλαισίου και των κατάλληλων κινήτρων για τις δημόσιες αρχές και τους κατόχους γης να επιτύχουν τον εν λόγω στόχο.

Ορόσημο: Μέχρι το 2020, οι πολιτικές της ΕΕ συνεκτιμούν τις άμεσες και έμμεσες επιπτώσεις τους στις χρήσεις γης στην ΕΕ και παγκοσμίως και έχει δρομολογηθεί αναλογία δέσμευσης γης με στόχο να έχει επιτευχθεί μηδενική καθαρή δέσμευση γης μέχρι το 2050· η διάβρωση του εδάφους μειώνεται και αυξάνονται οι οργανικές ύλες του, ενώ εκτελούνται εργασίες αποκατάστασης στις μολυσμένες τοποθεσίες.

Η Επιτροπή:

- θα αναπτύξει περαιτέρω την επιστημονική γνωστική βάση σχετικά με το βιοτικό υλικό, με τις επιπτώσεις και τις τάσεις όσον αφορά τις χρήσεις γης και με τον χωροταξικό σχεδιασμό, συμπεριλαμβανομένων των επιπτώσεων σε παγκόσμιο επίπεδο και των επενεργειών στους εμπορικούς εταίρους και θα προβάλει τις βέλτιστες πρακτικές στα κράτη μέλη, με απώτερο σκοπό την έκδοση ανακοίνωσης για τις χρήσεις γης (το 2014)·
- θα εξετάσει το ζήτημα της έμμεσης μεταβολής των χρήσεων γης που προκύπτει ιδίως από την πολιτική για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (σε συνεχή βάση)·
- θα δημοσιεύσει κατευθυντήρες γραμμές για τις βέλτιστες πρακτικές περιορισμού, άμβλυνσης ή αντιστάθμισης της σφράγισης εδαφών (το 2012)·
- θα περιλάβει ευρύτερους προβληματισμούς σχετικά με την αποδοτικότητα των πόρων στην αναθεώρηση της οδηγίας για την εκτίμηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων (το 2012)·
- θα προτείνει υπονήφια ευρωπαϊκή σύμπραξη καινοτομίας (το 2011) με αντικείμενο τη γεωργική παραγωγικότητα και αειφορία αποβλέποντας, μεταξύ άλλων, στη

¹⁶ Report on best practices for limiting soil sealing and mitigating its effects, Prokop et al, European Communities 2011 (έκθεση σχετικά με τις βέλτιστες πρακτικές για τον περιορισμό της σφράγισης του εδάφους και τον μετριασμό των επιπτώσεών της).

διασφάλιση της λειτουργικότητας του εδάφους σε ικανοποιητικά επίπεδα (έως το 2020).

Τα κράτη μέλη καλούνται:

- να βελτιώσουν την ενσωμάτωση των άμεσων και έμμεσων χρήσεων γης και των περιβαλλοντικών επιπτώσεών τους στις οικείες διαδικασίες λήψης αποφάσεων και να περιορίσουν τη δέσμευση γης και τη σφράγιση εδάφους στο μέτρο του δυνατού (σε συνεχή βάση).
- να εφαρμόσουν τις δράσεις που χρειάζονται για τον περιορισμό της διάβρωσης και την αύξηση των οργανικών υλών του εδάφους (σε συνεχή βάση).
- να καταρτίσουν κατάλογο μολυσμένων τοποθεσιών και χρονοδιάγραμμα εργασιών αποκατάστασης (έως το 2015).

4.7. Θαλάσσιοι πόροι

Το θαλάσσιο περιβάλλον προσφέρει οικονομικές ευκαιρίες σε ένα ευρύ φάσμα τομέων, όπως οι εξορυκτικές δραστηριότητες, τα φαρμακευτικά προϊόντα, η βιοτεχνολογία και η ενέργεια. Επίσης, παρέχει βασικές οικοσυστημικές υπηρεσίες, όπως είναι οι φυσικές ρυθμιστικές λειτουργίες που συμβάλλουν στην αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής ή στην επιβράδυνση της διάβρωσης των ακτών. Οι πιέσεις στα συστήματα αυτά, συμπεριλαμβανομένης της απόρριψης στη θάλασσα ρύπων από τα γλυκά ύδατα, εξακολουθούν να είναι σοβαρές, αν και σε ορισμένες περιπτώσεις φθίνουν. Η διαχείριση του θαλάσσιου χώρου δεν είναι συνεπής, με αποτέλεσμα να περιορίζονται ήδη οι δυνατότητες αποκόμισης οφελών από τις θαλάσσιες δραστηριότητες. Η χρήση μέσων χωροταξικού σχεδιασμού στις θαλάσσιες περιοχές θα μπορούσε να συμβάλει στη βελτίωση της αποδοτικότητας των πόρων.

Η εξάντληση των ιχθυοαποθεμάτων έχει σοβαρές οικονομικές και κοινωνικές συνέπειες για τις παράκτιες ζώνες και συμβάλλει στην περαιτέρω απώλεια βιοποικιλότητας διαταράσσοντας τα συστήματα, ενώ η θαλάσσια ρύπανση και η κλιματική αλλαγή δημιουργούν άλλα προβλήματα (π.χ. οξίνιση). Η κοινή αλιευτική πολιτική και η ολοκληρωμένη θαλάσσια πολιτική της ΕΕ έχουν ως κεντρικό στόχο την αειφορία, ώστε να διασφαλίζεται η αποδοτική και βιώσιμη χρήση των θαλάσσιων πόρων από όλες τις επιχειρήσεις της αλυσίδας αξίας.

Πάνω από 1 εκατ. πτηνά και 100.000 θαλάσσια θηλαστικά και θαλάσσιες χελώνες πεθαίνουν κάθε χρόνο λόγω των πλαστικών και άλλων απορριμμάτων που καταλήγουν στη θάλασσα. Παράγοντες όπως τα απορρίμματα στη θάλασσα και η επεξεργασία αστικών λυμάτων επιβαρύνουν σημαντικά τη ρύπανση σε ορισμένες θάλασσες γύρω από την Ευρώπη. Προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι πιέσεις αυτές, η οδηγία πλαίσιο για τη θαλάσσια στρατηγική προνοεί για την επίτευξη καλής περιβαλλοντικής κατάστασης στα θαλάσσια ύδατα.

Ορόσημο: Μέχρι το 2020, επιτυγχάνεται καλή περιβαλλοντική κατάσταση σε όλα τα θαλάσσια ύδατα της ΕΕ και μέχρι το 2015 η αλιεία δεν υπερβαίνει τις μέγιστες βιώσιμες αποδόσεις.

Η Επιτροπή:

- θα επιδιώξει τη διασφάλιση βιώσιμης διαχείρισης των αλιευτικών πόρων, στο πλαίσιο των πρόσφατων προτάσεων της για τη μεταρρύθμιση της κοινής αλιευτικής πολιτικής.
- θα υποβάλει νέες προτάσεις για τη σταδιακή κατάργηση όλων των αλιευτικών

επιδοτήσεων που θα μπορούσαν να είναι επιζήμιες για το περιβάλλον·

- θα συμβάλει στη διαφύλαξη του φυσικού παράκτιου και θαλάσσιου κεφαλαίου προτείνοντας μέτρα άσκησης πολιτικής για τη διαχείριση και τον σχεδιασμό (το 2012), καθώς και συνεχή στήριξη για έργα ενδυνάμωσης της γνωστικής βάσης και για έργα επίδειξης·
- θα προωθήσει στρατηγικές με βάση τα οικοσυστήματα και θα ενσωματώσει τους κλιματικούς κινδύνους στις θαλάσσιες δραστηριότητες (ανακοίνωση με τίτλο «Προσαρμογή των ακτών και της θάλασσας στην κλιματική αλλαγή» 2012)·
- θα υποστηρίξει τη βιώσιμη χρήση των θαλάσσιων πόρων και θα εντοπίσει ευκαιρίες καινοτόμου επιχειρηματικότητας στη θαλάσσια και παράκτια οικονομία (ανακοίνωση για τη «γαλάζια ανάπτυξη», 2012).
- θα συμβάλει στις στρατηγικές που αφορούν τα θαλάσσια απορρίμματα και στις τέσσερις θαλάσσιες περιφέρειες της ΕΕ, σε στενή συνεργασία με τα παράκτια κράτη μέλη ή στο πλαίσιο της αντίστοιχης σύμβασης για τις περιφερειακές θάλασσες (το 2012)·
- θα στηρίξει τα κράτη μέλη αναπτύσσοντας μέτρα για την επίτευξη καλής περιβαλλοντικής κατάστασης στα θαλάσσια ύδατα μέχρι το 2020 και τη δημιουργία εκτεταμένου δικτύου προστατευόμενων περιοχών (το 2020).

Τα κράτη μέλη καλούνται:

- να εφαρμόσουν την οδηγία πλαίσιο για τη θαλάσσια στρατηγική και να ορίσουν θαλάσσιες προστατευόμενες περιοχές.

5. ΒΑΣΙΚΟΙ ΤΟΜΕΙΣ

Στις βιομηχανικές χώρες η διατροφή, η στέγαση και η κινητικότητα ευθύνονται συνήθως για το 70-80% του συνόλου των περιβαλλοντικών επιπτώσεων. Οι τομείς αυτοί είναι επίσης καίριας σημασίας για την αντιμετώπιση των προβλημάτων ενέργειας και κλιματικής αλλαγής στο πλαίσιο συμπληρωματικών μακροπρόθεσμων στρατηγικών, οι οποίες συνδυάζονται με τα μέτρα του παρόντος εγγράφου, προκειμένου να μεγιστοποιηθούν οι συνέργειες υπό την εμβληματική πρωτοβουλία για την αποδοτικότητα των πόρων¹⁷.

5.1. Η αντιμετώπιση του προβλήματος των τροφίμων

Η αλυσίδα αξίας των τροφίμων και ποτών στην ΕΕ ευθύνεται για το 17% των άμεσων εκπομπών θερμοκηπιακών αερίων και για το 28% της χρήσης υλικών πόρων, ενώ οι καταναλωτικές πρακτικές μας έχουν παγκόσμιες επιπτώσεις, ιδίως όσον αφορά την κατανάλωση ζωικών πρωτεϊνών. Η αλυσίδα αυτή αποτελεί έναν μείζονα χρήστη νερού υψηλής ποιότητας, απαραίτητου για την επιτυχία της. Ωστόσο, και μόνο στην ΕΕ, σπαταλούμε 90 εκατ. τόνους τροφίμων ετησίως ή 180 kg κατ' άτομο. Μεγάλο μέρος αυτών είναι τρόφιμα ακόμη κατάλληλα για κατανάλωση από τον άνθρωπο.

Μία συνδυασμένη προσπάθεια των αγροτών, της βιομηχανίας τροφίμων, των εμπόρων λιανικής πώλησης και των καταναλωτών, με τη βοήθεια αποδοτικών από πλευράς πόρων τεχνικών παραγωγής, βιώσιμων επιλογών διατροφής (με γνώμονα τις συστάσεις της Παγκόσμιας Οργάνωσης Υγείας για τις καταναλισκόμενες κατ' άτομο ποσότητες ζωικών

¹⁷ COM(2011) 112, COM(2011) 109, COM(2010) 639.

πρωτεϊνών, συμπεριλαμβανομένου του κρέατος και των γαλακτοκομικών προϊόντων) και της μείωσης των αποβλήτων τροφίμων, μπορεί να συμβάλει στη βελτίωση της αποδοτικότητας των πόρων και της επισιτιστικής ασφάλειας σε παγκόσμιο επίπεδο.

Η Επιτροπή πρότεινε, στην ανακοίνωσή της σχετικά με τον προϋπολογισμό για τη στρατηγική «Ευρώπη 2020», τα μέτρα τα οποία θα χρειαστεί να λάβει μια μεταρρυθμισμένη Κοινή Γεωργική Πολιτική, προκειμένου να καταστεί περισσότερο αποδοτική από πλευράς πόρων¹⁸. Ένα πρόσθετο ζήτημα για τη μακροπρόθεσμη παγκόσμια επισιτιστική ασφάλεια είναι η βιώσιμη προμήθεια φωσφόρου, ενός καίριας σημασίας πόρου για τα λιπάσματα, ο οποίος δεν μπορεί να υποκατασταθεί. Χρειάζεται περαιτέρω έρευνα προκειμένου να διαπιστωθούν οι τρόποι με τους οποίους τυχόν βελτιώσεις στα ζητήματα που αφορούν τα λιπάσματα, την παραγωγή τροφίμων και τα βιοαπόβλητα θα μπορούσαν να μειώσουν την εξάρτησή μας από τις εξορυσσόμενες φωσφορικές ενώσεις.

Ορόσημο: Μέχρι το 2020, τα κίνητρα για μια υγιέστερη και βιωσιμότερη παραγωγή και κατανάλωση τροφίμων θα έχουν γενικευθεί και θα έχουν οδηγήσει σε κατά 20% μείωση των εισροών πόρων στη διατροφική αλυσίδα. Η διάθεση εδώδιμων αποβλήτων τροφίμων πρέπει να έχει υποδιπλασιαστεί στην ΕΕ.

Η Επιτροπή:

- θα εξετάσει περαιτέρω τους καλύτερους τρόπους περιορισμού των αποβλήτων τροφίμων καθ' όλη την αλυσίδα εφοδιασμού σε τρόφιμα, καθώς και τρόπους μείωσης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων των πρακτικών παραγωγής και κατανάλωσης τροφίμων (ανακοίνωση για τα βιώσιμα τρόφιμα, μέχρι το 2013)·
- θα αναπτύξει μεθοδολογία όσον αφορά τα κριτήρια βιωσιμότητας για τα βασικά αγαθά στον τομέα των τροφίμων (μέχρι το 2014)·
- θα εξετάσει περαιτέρω την ασφάλεια του εφοδιασμού σε φωσφόρο, καθώς και ενδεχόμενες δράσεις προς την κατεύθυνση της βιώσιμης χρήσης του (Πράσινη Βίβλος για τη βιώσιμη χρήση του φωσφόρου, μέχρι το 2012).

Τα κράτη μέλη καλούνται:

- να αντιμετωπίσουν τη σπατάλη τροφίμων στο πλαίσιο των οικείων εθνικών προγραμμάτων πρόληψης των αποβλήτων (2013).

5.2. Βελτίωση των κτιρίων

Η βελτίωση της κατασκευής και χρήσης των κτιρίων στην ΕΕ αναμένεται να επηρεάσει το 42% της τελικής ενεργειακής μας κατανάλωσης, το 35% περίπου των εκπομπών θερμοκηπιακών αερίων¹⁹ και πάνω από το 50% του συνόλου των εξορυσσόμενων υλικών· θα μπορούσε επίσης να μας βοηθήσει να εξοικονομήσουμε μέχρι και 30% νερό²⁰. Χρειάζεται επομένως να ενισχυθούν περαιτέρω οι υφιστάμενες πολιτικές για την προαγωγή της ενεργειακής απόδοσης και της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας στα κτίρια και να συμπληρωθούν με πολιτικές για την αποδοτικότητα των πόρων, οι οποίες εξετάζουν ένα ευρύτερο φάσμα περιβαλλοντικών επιπτώσεων καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής των κτιρίων και των υποδομών. Πρέπει να συνεκτιμάται σε μεγαλύτερο βαθμό το κόστος των

¹⁸ COM (2011) 500.

¹⁹ COM(2007) 860 τελικό.

²⁰ COM(2007) 414 τελικό.

κτιρίων καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής τους και όχι μόνο το αρχικό κόστος, καθώς και τα απόβλητα της κατασκευής και κατεδάφισης. Η βελτίωση του χωροταξικού σχεδιασμού των υποδομών είναι προϋπόθεση για την επίτευξη αποδοτικότητας των πόρων στα κτίρια, συμπεριλαμβανομένης και της κινητικότητας.

Σημαντικές βελτιώσεις στη χρήση πόρων και ενέργειας κατά τη διάρκεια του κύκλου ζωής – με βελτιωμένα βιώσιμα υλικά, υψηλότερα ποσοστά ανακύκλωσης αποβλήτων και βελτιωμένο σχεδιασμό – θα συμβάλουν στην ανάδειξη ενός ανταγωνιστικού κατασκευαστικού τομέα και στην ανάπτυξη ενός αποθέματος κτιρίων υψηλής αποδοτικότητας από πλευράς πόρων. Αυτό απαιτεί την ενεργό στράτευση του συνόλου της αλυσίδας αξίας στον κατασκευαστικό τομέα. Χρειάζονται ειδικές πολιτικές για την τόνωση των ΜΜΕ, οι οποίες συνιστούν τη μεγάλη πλειονότητα των κατασκευαστικών εταιριών – κατάρτιση και επενδύσεις σε αποδοτικές, από πλευράς πόρων, κατασκευαστικές μεθόδους και πρακτικές.

Ορόσημο: Μέχρι το 2020 τα επίπεδα αποδοτικότητας πόρων στον τομέα της ανακαίνισης και κατασκευής κτιρίων και υποδομών θα είναι υψηλά. Θα εφαρμόζεται ευρύτατα η προσέγγιση που συνεκτιμά το σύνολο του κύκλου ζωής· όλα τα νέα κτίρια θα καταναλίσκουν σχεδόν μηδενική ενέργεια²¹ και τα υλικά τους θα είναι υψηλής αποδοτικότητας, ενώ θα έχουν θεσπιστεί οι πολιτικές για την ανακαίνιση του υφιστάμενου αποθέματος κτιρίων²² ούτως ώστε το απόθεμα να ανανεώνεται με οικονομικά συμφέροντα τρόπο και με ρυθμό 2% ετησίως. Το 70% των μη επικίνδυνων αποβλήτων από τις κατασκευές και τις κατεδαφίσεις θα ανακυκλώνεται²³.

Η Επιτροπή, από κοινού με τα κράτη μέλη:

- θα διερευνήσει τρόπους στήριξης σχεδίων επενδύσεων σε δεξιότητες, προγραμμάτων μαθητείας και δραστηριοτήτων επικοινωνίας με αντικείμενο τις βέλτιστες, από πλευράς αποδοτικότητας των πόρων, πρακτικές στη βιομηχανία (σε συνεχή βάση)·
- θα λάβει μέτρα, χρησιμοποιώντας, κατά περίπτωση, ένα «τεστ ΜΜΕ», προκειμένου να τονωθεί η ζήτηση και η υιοθέτηση αποδοτικών, από πλευράς πόρων, κατασκευαστικών πρακτικών μέσω της κοστολόγησης για ολόκληρο τον κύκλο ζωής και κατάλληλων χρηματοδοτικών ρυθμίσεων· στόχος επίσης θα είναι η περαιτέρω διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής των Ευρωκωδίκων στα κριτήρια σχεδιασμού που σχετίζονται με τη βιωσιμότητα· θα επιδιωχθεί η ανάληψη πρωτοβουλιών για την επιβράβευση αποδοτικών όσον αφορά τους πόρους κτιρίων και για την προώθηση της βιώσιμης χρήσης ξύλου στις κατασκευές (ανακοίνωση για τη βιώσιμη ανταγωνιστικότητα στον κατασκευαστικό τομέα, 2011, ανακοίνωση για τα βιώσιμα κτίρια, 2013)·
- θα εκτιμήσει τους βέλτιστους τρόπους ενθάρρυνσης της καινοτομίας του ιδιωτικού τομέα στις κατασκευές (σε συνεχή βάση).

5.3. Διασφάλιση αποδοτικής κινητικότητας

Ένα σύγχρονο, αποδοτικό από πλευράς πόρων σύστημα κινητικότητας, το οποίο εξυπηρετεί τόσο τις επιβατικές όσο και τις εμπορευματικές μεταφορές, μπορεί να συμβάλει σημαντικά

²¹ Οδηγία 2010/31/ΕΕ.

²² Σύμφωνα με το άρθρο 9 της οδηγίας 2010/31/ΕΕ της 19^{ης} Μαΐου 2010.

²³ Σύμφωνα με το άρθρο 11 της οδηγίας 2008/98/ΕΚ.

στην ανταγωνιστικότητα και την αειφορία. Η Λευκή Βίβλος για τις μεταφορές²⁴ παραθέτει ένα ευρύ φάσμα επιλογών για την επίτευξη της απαιτούμενης ολιστικής πολιτικής μεταφορών.

Ορόσημο: Μέχρι το 2020 η συνολική αποδοτικότητα στον τομέα των μεταφορών θα αποδώσει μεγαλύτερη αξία με τη βέλτιστη χρήση πόρων, όπως είναι οι πρώτες ύλες, η ενέργεια και η γη, και θα μειώσει τις επιπτώσεις στην κλιματική αλλαγή, στη ρύπανση του ατμοσφαιρικού αέρα, στο θόρυβο, στην υγεία, στα ατυχήματα, στη βιοποικιλότητα και στην υποβάθμιση των οικοσυστημάτων. Οι μεταφορές θα χρησιμοποιούν λιγότερη και καθαρότερη ενέργεια, θα αξιοποιούν καλύτερα τις σύγχρονες υποδομές και θα μειώνουν τις αρνητικές επιπτώσεις τους στο περιβάλλον και στους κύριους φυσικούς πόρους όπως το νερό, το έδαφος και τα οικοσυστήματα. Θα επιτευχθεί ετήσια μείωση της τάξης του 1% κατά μέσον όρο, αρχής γενομένης το 2012, στις εκπομπές θερμοκηπιακών αερίων από τον τομέα των μεταφορών.

Η Επιτροπή θα εξασφαλίσει ότι οι πρωτοβουλίες που περιλαμβάνονται στη Λευκή Βίβλο για τις μεταφορές υλοποιούνται κατά τρόπο συνεπή με τους στόχους για την αποδοτικότητα των πόρων, προχωρώντας ιδίως στην εσωτερικευση του εξωτερικού κόστους.

6. ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ

Ο μετασχηματισμός της ΕΕ σε μια αποδοτικότερη, από πλευράς πόρων, οικονομία θα απαιτήσει συντονισμένη δράση σε ευρύ φάσμα πολιτικών. Η Επιτροπή θα δρομολογήσει μια κοινή προσπάθεια με τα ενδιαφερόμενα μέρη με σκοπό τον καθορισμό των σωστών δεικτών και στόχων για τις κατευθυντήριες δράσεις και την παρακολούθηση της συντελούμενης προόδου. Όλα αυτά θα έχουν αποτέλεσμα σε ό,τι αφορά τον απαιτούμενο μετασχηματισμό μόνον εφόσον διαδραματίσουν πλήρως τον ρόλο τους στο πλαίσιο της στρατηγικής «Ευρώπη 2020», ενώ η αποδοτικότητα των πόρων θα πρέπει να ενσωματωθεί στο Ευρωπαϊκό Εξάμηνο για τον συντονισμό της οικονομικής πολιτικής.

6.1. Νέοι τρόποι δράσης για την αποδοτικότητα των πόρων

Ενίσχυση του διαλόγου: Οι πολιτικοί ιθύνοντες σε επίπεδο ΕΕ, κρατών μελών και περιφερειών, πρέπει να συμμετάσχουν σε ενεργό διάλογο με τον επιχειρηματικό κόσμο και την κοινωνία των πολιτών σχετικά με τις απαιτούμενες προϋποθέσεις άσκησης πολιτικής για την άρση των εμποδίων όσον αφορά την αποδοτικότητα των πόρων.

Επένδυση στη μετάβαση: Η αποδοτικότητα των πόρων είναι σε θέση να μειώσει το κόστος, πλην όμως συχνά απαιτεί την πραγματοποίηση αρχικών επενδύσεων. Το Πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον (UNEP) εκτιμά ότι οι ετήσιες χρηματοδοτικές ανάγκες προκειμένου να καταστεί η παγκόσμια οικονομία αποδοτικότερη από πλευράς πόρων κυμαίνονται μεταξύ 1,05 και 2,59 τρισ. δολαρίων ΗΠΑ²⁵, κυρίως από ιδιωτικές πηγές. Γι' αυτό θα απαιτηθεί όχι μόνο να διατεθούν κονδύλια για πράσινες λύσεις, αλλά και να καταστούν οικολογικότερες όλες οι δημόσιες και ιδιωτικές επενδύσεις. Στην πρόταση για το πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο 2014-2020 έχουν ήδη γίνει σοβαρά βήματα προς την ενσωμάτωση της αποδοτικότητας των πόρων στον προϋπολογισμό της ΕΕ. Η ταχεία αύξηση

²⁴ COM (2011) 144.

²⁵ UNEP Green Economy Synthesis 2010 (Σύνθεση του Προγράμματος των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον σχετικά με την πράσινη οικονομία).

της παγκόσμιας χρηματοδότησης για την καθαρή ενέργεια δείχνει τη δυνατότητα αλλαγής της εν προκειμένω νοοτροπίας. Ωστόσο, η μη εξοικείωση των χρηματοπιστωτικών φορέων με τους κινδύνους και τις αποδόσεις των επενδύσεων στην αποδοτικότητα των πόρων συνιστά εμπόδιο στις επενδύσεις, η αβεβαιότητα όσον αφορά την κατεύθυνση και την αξιοπιστία της χαρασσόμενης πολιτικής επαυξάνει τους χρηματοπιστωτικούς κινδύνους και συχνά οι μακροπρόθεσμες επενδύσεις δεν ευνοούνται από τις χρηματοπιστωτικές αγορές, οι οποίες είναι στραμμένες στις βραχυπρόθεσμες αποδόσεις.

Εκπόνηση δεικτών και καθορισμός ενδεχόμενων στόχων: Ο προσδιορισμός δεικτών και διαδικασίας καθορισμού ευρείας κλίμακας στόχων για την αποδοτικότητα των πόρων θα συμβάλει στη χάραξη της πορείας προς την εκπλήρωση του οράματος του 2050 για την αποδοτικότητα των πόρων: η δημόσια πολιτική επιδέχεται καλύτερη σχεδίαση ούτως ώστε να συνεκτιμώνται το κόστος και τα οφέλη της αποδοτικότερης χρήσης των πόρων, ενώ ο ιδιωτικός τομέας θα γίνει αποδέκτης σημάτων καλύτερης ποιότητας για τα επενδυτικά σχέδιά του και θα επωφεληθεί από την αναγκαία προβλεψιμότητα και διαφάνεια για τη λήψη μακροπρόθεσμων αποφάσεων.

Ο γενικός στόχος της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» για βιώσιμη ανάπτυξη περιλαμβάνει ειδικούς στόχους για τις εκπομπές θερμοκηπιακών αερίων, την ενεργειακή απόδοση και για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, οι οποίοι είναι κατάλληλοι για την επίτευξη των στόχων που αφορούν την αποδοτικότητα των πόρων. Στην επίτευξη των ειδικών αυτών στόχων, η οποία είναι ζωτικής σημασίας παράγοντας για την προστασία των φυσικών πόρων, θα συμβάλουν και τα μέτρα που προβλέπονται στον παρόντα χάρτη πορείας. Ωστόσο, οι εν λόγω στόχοι δεν αντανακλούν ορισμένες σημαντικές δυσμενείς συνέπειες για την οικονομία μας, την υγεία και την ποιότητα της ζωής μας, π.χ. παράγοντες όπως οι μη αποδοτικές χρήσεις γης, η χαμηλή ποιότητα και διαθεσιμότητα νερού, τα απόβλητα, η ατμοσφαιρική ρύπανση και οι απώλειες οικοσυστημικών υπηρεσιών, ιχθυαποθεμάτων και βιοποικιλότητας. Πιο μακροπρόθεσμα, η συνεκτίμηση αυτών των παραγόντων αναμένεται να βελτιώσει την αξιοποίηση νέων πηγών βιώσιμης ανάπτυξης και να ενισχύσει την ανταγωνιστικότητα.

Ήδη συντελείται σημαντική πρόοδος στην ενοποίηση των συστημάτων περιβαλλοντικής, οικονομικής και κοινωνικής λογιστικής, υπάρχουν όμως πολλές ανταγωνιστικές ιδέες όσον αφορά την επιλογή των δεικτών που πρέπει να χρησιμοποιηθούν, να βελτιωθούν ή να εκπονηθούν για τον καλύτερο προσανατολισμό των αποφάσεων άσκησης πολιτικής ή των επενδυτικών αποφάσεων. Οι δείκτες αυτοί πρέπει να είναι έγκυροι, εύκολα κατανοητοί και να τυγχάνουν ευρείας αποδοχής, ώστε να μετρούν σε συνεχή βάση την πρόοδο όσον αφορά την αποδοτικότητα των πόρων. Για τον λόγο αυτό η Επιτροπή προτείνει να συνεργαστεί με όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη για την εκπόνηση των δεικτών αυτών και τον καθορισμό ενδεχόμενων στόχων.

Ωστόσο, η Επιτροπή παρόλο που αναγνωρίζει ότι είναι ανάγκη να αρχίσει αμέσως η μέτρηση της προόδου, προτείνει τη χρήση, ως προσωρινού κύριου δείκτη, της παραγωγικότητας των πόρων, η οποία μετράται ως αναλογία του ΑΕΠ προς την Εγχώρια Κατανάλωση Υλών (εκφραζόμενη σε ευρώ/τόνο). Υψηλότερη αναλογία υποδηλώνει καλύτερες επιδόσεις, όπου η οικονομική ανάπτυξη συνεπάγεται σχετικά μικρότερη κατανάλωση πόρων²⁶. Ο δείκτης αυτός ωστόσο αντανακλά μόνο τις πτυχές που αφορούν τους υλικούς πόρους και δεν καλύπτει άλλους πόρους ούτε την ενδεχόμενη μετατόπιση της επιβάρυνσης από μία χώρα σε άλλη.

²⁶ Για παράδειγμα, στην ΕΕ η μέση τιμή το 2007 ήταν γύρω στο 1,30 ευρώ/τόνο και κυμαινόταν από λιγότερο από 0,3 έως 2,5 περίπου.

Δεδομένου ότι αυτός ο προσωρινός κύριος δείκτης φιλοτεχνεί μερική μόνο εικόνα, θα πρέπει να συμπληρώνεται από έναν «πίνακα οργάνων» με δείκτες για το νερό, τη γη, τα υλικά και τον άνθρακα, καθώς και δείκτες οι οποίοι μετρούν τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις και το φυσικό μας κεφάλαιο ή τα οικοσυστήματά μας και επιδιώκουν επίσης τη συνεκτίμηση των παγκόσμιων πτυχών της ενωσιακής κατανάλωσης. Σε τρίτο επίπεδο, θα χρησιμοποιηθούν θεματικοί δείκτες για την παρακολούθηση της προόδου προς την επίτευξη υφιστάμενων στόχων σε άλλους τομείς, όπως περιγράφεται αναλυτικά στο έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής που συνοδεύει τον παρόντα χάρτη πορείας.

Ορόσημο: Μέχρι το 2020 θα έχουν κινητοποιηθεί τα ενδιαφερόμενα μέρη, σε όλα τα επίπεδα, για να εξασφαλίσουν συνοχή και αμοιβαία ενδυνάμωση μεταξύ πολιτικής, χρηματοδότησης, επενδύσεων, έρευνας και καινοτομίας. Φιλόδοξοι στόχοι όσον αφορά την αποδοτικότητα των πόρων και έγκυροι και έγκαιροι δείκτες θα προσανατολίζουν τους λαμβάνοντες αποφάσεις στον δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα στην πορεία του μετασχηματισμού της οικονομίας προς την κατεύθυνση της αποδοτικότερης αξιοποίησης των πόρων.

Η Επιτροπή, από κοινού με τα κράτη μέλη:

- θα ενσωματώσει προβληματισμούς σχετικά με την αποδοτικότητα των πόρων στο Ευρωπαϊκό Εξάμηνο, από το 2012 και μετά, εστιάζομενη στην απόδοση προτεραιότητας σε μέτρα φιλικά προς τη βιώσιμη ανάπτυξη·
- θα επιδιώξει τη συνεργασία μεταξύ επιχειρήσεων, επιστημόνων, ΜΚΟ και τοπικών και εθνικών αρχών για την εξέταση των ευκαιριών και προβλημάτων και την εισήγηση νέων τρόπων δράσης σχετικά με τη βιώσιμη και αποδοτική από πλευράς πόρων ανάπτυξη (το 2012)·
- θα επιτύχει ευρεία συμφωνία με τα εν λόγω ενδιαφερόμενα μέρη σχετικά με τους τρόπους μέτρησης της συντελούμενης προόδου και καθορισμού των απαιτούμενων στόχων για την αντιμετώπιση των προβλημάτων (μέχρι το 2013).

Η Επιτροπή:

- θα δρομολογήσει «πλατφόρμα μετάβασης προς την αποδοτικότητα των πόρων στην ΕΕ» (2012), αξιοποιώντας το έργο υφιστάμενων πλατφορμών·
- θα συγκροτήσει χρηματοπιστωτική στρογγυλή τράπεζα για την αποδοτικότητα των πόρων, στην οποία θα συμμετάσχουν εκπρόσωποι ιδιωτικών και θεσμικών τραπεζών (όπως είναι η ΕΤΕπ και η ΕΤΑΑ), ασφαλιστικών εταιριών και εταιριών επιχειρηματικού κεφαλαίου, για τον εντοπισμό ευκαιριών ανάπτυξης προσαρμοσμένων χρηματοπιστωτικών δραστηριοτήτων και χρήσης καινοτόμων χρηματοοικονομικών μέσων για την αποδοτικότητα των πόρων (2012)·
- θα αναπτύξει ένα ενωσιακό πανόραμα δεξιοτήτων και ένα ευρωπαϊκό τομεακό συμβούλιο για τις δεξιότητες στις οικολογικές και στις οικολογικότερες θέσεις εργασίας·
- θα συνεχίσει τις εργασίες της σχετικά με τους δείκτες, συμπεριλαμβανομένης της ποιότητας των δεδομένων, στηριζόμενη στα υφιστάμενα πλαίσια αξιολόγησης, όπως το iGrowGreen, με στόχο την ενσωμάτωσή τους στη μεσοπρόθεσμη αναθεώρηση της στρατηγικής «Ευρώπη 2020» (2013)·
- θα προτείνει νέο κύριο δείκτη για το φυσικό κεφάλαιο και τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις της χρήσης των πόρων (τέλη του 2013)·
- θα συνεχίσει τις προσπάθειές της στο πλαίσιο του χάρτη πορείας «ΑΕΠ και πέρα από αυτό» για τη συνολικότερη μέτρηση της κοινωνικής και οικονομικής προόδου,

μεταξύ άλλων με τη συνέχιση της ανάπτυξης του συστήματος περιβαλλοντικής λογιστικής, την περαιτέρω ενσωμάτωση του περιβαλλοντικού εξωτερικού κόστους στην εθνική λογιστική και την εκπόνηση σύνθετου δείκτη για τις περιβαλλοντικές πιέσεις·

- θα εξετάσει του καλύτερους τρόπους ενσωμάτωσης του σχετικού με την αποδοτικότητα των πόρων προβληματισμού στην εκτίμηση επιπτώσεων των μελλοντικών προτάσεων άσκησης πολιτικής·

Τα κράτη μέλη καλούνται:

- να αναπτύξουν ή να ενισχύσουν υφιστάμενες εθνικές στρατηγικές αποδοτικότητας των πόρων και να τις ενσωματώσουν στις εθνικές πολιτικές για την οικονομική ανάπτυξη και την απασχόληση (έως το 2013)·
- να υποβάλουν έκθεση προόδου όσον αφορά την αποδοτικότητα των πόρων στο πλαίσιο των οικείων εθνικών προγραμμάτων μεταρρύθμισης.

6.2. Διεθνής στήριξη της αποδοτικότητας των πόρων

Αρκετές χώρες εφαρμόζουν πολιτικές αξιοποίησης των οφελών από μια μεγαλύτερη αποδοτικότητα των πόρων· δεν πρόκειται μόνο για χώρες της ΕΕ, αλλά και για την Ιαπωνία, την Κορέα, τις Ηνωμένες Πολιτείες, την Κίνα και άλλες. Επίσης μεγάλο ενδιαφέρον για διάλογο και συνεργασία στα θέματα αυτά υπάρχει και στις γειτονικές χώρες της ΕΕ. Τέτοιου είδους πρωτοβουλίες μπορούν να θεωρηθούν υπό το πρίσμα παγκόσμιων προσπαθειών προαγωγής της μετάβασης προς μια πράσινη οικονομία. Η ΕΕ μπορεί να επωφεληθεί από την πείρα άλλων και συμμετέχει ενεργά στην άσκηση επιρροής για την πορεία που ακολουθούν οι χώρες-εταίροι μας, ιδίως δε οι χώρες της διεύρυνσης που καλούνται να αρχίσουν να ευθυγραμμίζουν τις πολιτικές τους.

Ως βάση περαιτέρω συζητήσεων στη Συνδιάσκεψη του Ρίο+20, του Ιουνίου 2012, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε προσφάτως ένα ευρύ φάσμα δυνατών δράσεων, συμπεριλαμβανομένων νέων διεθνών πρωτοβουλιών για το νερό, την ενέργεια, τη γεωργία, τις χρήσεις γης, τα δάση, τις χημικές ουσίες και τους θαλάσσιους πόρους, τα προγράμματα βελτίωσης των δεξιοτήτων, για την κινητοποίηση ιδιωτικών και δημόσιων χρηματοδοτήσεων και επενδύσεων καθώς και για τη λήψη μέτρων προς ένα αποτελεσματικότερο παγκόσμιο πολυμερές σύστημα διακυβέρνησης²⁷.

Ορόσημο: Μέχρι το 2020, η αποδοτικότητα των πόρων θα καταστεί κοινός στόχος της διεθνούς κοινότητας και θα έχει σημειωθεί πρόοδος προς αυτή την κατεύθυνση με βάση τις προσεγγίσεις που συμφωνήθηκαν στο Ρίο.

Η Επιτροπή, από κοινού με τα κράτη μέλη (σε συνεχή βάση):

- Θα επιδιώξει την επιτυχή έκβαση της διάσκεψης κορυφής RIO+20 το 2012 και την επίτευξη απτής προόδου προς την πράσινη οικονομία και την αποδοτικότερη χρήση των φυσικών πόρων·
- θα βελτιώσει τον διάλογο με στρατηγικές χώρες-εταίρους προκειμένου να ανταλλάξει πείρα και ορθές πρακτικές για την αποδοτικότητα των πόρων·

²⁷

COM (2011) 363.

- θα αναλάβει κοινές πρωτοβουλίες με υποψήφιες και δυνητικές υποψήφιες για προσχώρηση χώρες και με άλλες όμορες χώρες, με τις οποίες έχουμε πολλούς κοινούς περιβαλλοντικούς πόρους·
- θα στηρίξει τη σύνταξη και την ουσιαστική εφαρμογή διεθνών συμφωνιών για τη βελτίωση της βιωσιμότητας των παγκόσμιων καταναλωτικών και παραγωγικών πρακτικών·
- θα χρησιμοποιήσει την αναπτυξιακή βοήθεια για τη στήριξη προσπαθειών λιγότερο αναπτυγμένων χωρών με στόχο τη βελτίωση της αποδοτικότητας των πόρων στο πλαίσιο της βιώσιμης ανάπτυξης και της εξάλειψης της φτώχειας·
- θα συνεργαστεί με διεθνείς εταίρους στην έρευνα και καινοτομία για την αποδοτικότητα των πόρων·
- θα καταβάλει προσπάθειες προς την κατεύθυνση της δημιουργίας ισχυρότερων πολυμερών μηχανισμών για μια παγκόσμια διακυβέρνηση των δημόσιων αγαθών.

6.3. Βελτίωση της αποκόμισης οφελών από περιβαλλοντικά μέτρα της ΕΕ

Η πρόοδος σχετικά με την αποδοτικότητα των πόρων εξαρτάται από τις βελτιώσεις στον τρόπο διαχείρισης των φυσικών μας πόρων και των οικοσυστημάτων μας. Υπάρχουν ακόμη σημαντικά κενά στις επιδόσεις κρατών μελών όσον αφορά την εφαρμογή μέτρων, ιδίως στους τομείς της διατήρησης της φύσης και της διαχείρισης των αποβλήτων και του νερού. Το κόστος της μη εφαρμογής της κείμενης νομοθεσίας εκτιμάται σε 50 δισ. ευρώ περίπου ετησίως²⁸.

Ορόσημο: Μέχρι το 2020, θα είναι πλήρως ορατά τα οφέλη της περιβαλλοντικής νομοθεσίας της ΕΕ.

Η Επιτροπή:

- θα προτείνει μέτρα για την αναβάθμιση του γνωστικού επιπέδου, την ευαισθητοποίηση και τη μεγαλύτερη κινητοποίηση βασικών φορέων προκειμένου να βελτιωθεί η απόδοση των περιβαλλοντικών μέτρων ανά την ΕΕ.

Τα κράτη μέλη καλούνται:

- να καλύψουν κενά στις επιδόσεις τους όσον αφορά την αποκόμιση των οφελών που παρέχει η νομοθεσία της ΕΕ.

7. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Οι προηγούμενες αναπτυξιακές πρακτικές είχαν ως αποτέλεσμα την αύξηση της ευημερίας, μέσω όμως της εντατικής και συχνά μη αποδοτικής χρήσης των πόρων. Ο ρόλος της βιοποικιλότητας, των οικοσυστημάτων και των υπηρεσιών που παρέχουν είναι σε μεγάλο βαθμό υποτιμημένος, το κόστος των αποβλήτων συχνά δεν αντανακλάται στις τιμές, οι τρέχουσες αγορές και οι δημόσιες πολιτικές δεν είναι σε θέση να αντιμετωπίσουν πλήρως τον ανταγωνισμό στη ζήτηση στρατηγικών πόρων, όπως είναι τα ορυκτά, η γη, το νερό και η βιομάζα. Γι' αυτό χρειάζεται μια συνεκτική και ολοκληρωμένη απόκριση σε ένα ευρύ φάσμα πολιτικών ώστε να αντιμετωπιστούν οι αναμενόμενοι περιορισμοί των πόρων και να διατηρηθεί μακροπρόθεσμα η ευημερία μας.

²⁸

The cost of not implementing the environmental acquis, COWI, επίκειται.

Ο παρών χάρτης πορείας δεν αποτελεί την τελική απάντηση σε όλα τα προβλήματα. Είναι ένα πρώτο βήμα προς τον σχεδιασμό ενός συνεκτικού πλαισίου δράσης που καλύπτει διάφορα πεδία και τομείς πολιτικής. Έχει ως σκοπό να προσφέρει μια σταθερή προοπτική για τον μετασχηματισμό της οικονομίας. Η Επιτροπή θα χαράξει πολιτική και θα καταρτίσει νομοθετικές προτάσεις για την υλοποίηση του παρόντος χάρτη πορείας. Ωστόσο, χωρίς τη στράτευση των υπολοίπων δημόσιων και ιδιωτικών φορέων, δεν θα επιτύχουμε τους στόχους μας όσον αφορά την αποδοτικότητα των πόρων.

Η Επιτροπή καλεί το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών να υποστηρίξουν τον παρόντα χάρτη πορείας και να συμβάλουν στην περαιτέρω ανάπτυξη των δράσεων της ΕΕ για την επίτευξη μιας αποδοτικής – από πλευράς πόρων – Ευρώπης.

Παράρτημα: Αποδοτικότητα των πόρων – Οι διασυνδέσεις μεταξύ τομέων και πόρων και οι πρωτοβουλίες άσκησης πολιτικής της ΕΕ

Πόρος/τομ έας	Ορυκτά καύσιμα	Υλικά και ορυκτά	Νερό	Ατμοσφαιρικός αέρας	Γη	Έδαφος	Οικοσυστήματα: βιοποικιλότητα	Θαλάσσιοι πόροι	Απόβλητα	Πρωτοβουλίες πολιτικής της ΕΕ
Κυκλική οικονομία	Περιορισμός, επαναχρησιμοποίηση, ανακύκλωση, υποκατάσταση, διαφύλαξη, εκτίμηση της αξίας									Αναθεώρηση της βιώσιμης κατανάλωσης και παραγωγής (2012)
Ενέργεια	Περιορισμός της χρήσης ορυκτών καυσίμων μέσω: - της αύξησης της ενεργειακής αποδοτικότητας (20% μέχρι το 2020) - της υποκατάστασής τους από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (20% μέχρι το 2020 και 10% στις μεταφορές).	-Διασφάλιση του εφοδιασμού με καίριας σημασίας πρώτες ύλες (για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και την ηλεκτροδότηση) -Περιορισμός της έντασης ενέργειας στην εξόρυξη, παραγωγή και κατανάλωση υλικών	-Αποδοτική χρήση ως ανανεώσιμη πηγή ενέργειας -Περιορισμός των αναγκών ψύξης των σταθμών ηλεκτροπαραγωγής -Περιορισμός της έντασης ενέργειας στην επεξεργασία νερού -Περιορισμός της χρήσης ζεστού νερού μέσω της βελτίωσης των συσκευών και των υδατικών υποδομών	-Περιορισμός της ρύπανσης με επιβλαβείς ουσίες, ιδίως μέσω της περιορισμένης χρήσης ορυκτών καυσίμων - Περιορισμός κατά 20% των εκπομπών θερμοκηπιακών αερίων μέχρι το 2020 (30% υπό τις κατάλληλες προϋποθέσεις) Περιορισμός κατά 80-95% των εκπομπών θερμοκηπιακών αερίων μέχρι το 2050	-Περιορισμός της δέσμευσης γης για την παραγωγή βιοκαυσίμων - Βελτιστοποίηση των ενεργειακών υποδομών	-Αποτροπή ζημιών στο έδαφος από εκπομπές SO ₂ και NO _x -Μετριασμός των εδαφικών επιπτώσεων των νέων υποδομών/ενεργειακών λύσεων -Διαφύλαξη των τυρφώνων	-Περιορισμός της οξίνισης μέσω του περιορισμού της χρήσης ορυκτών καυσίμων -Αποτροπή των κινδύνων διαρροής πετρελαίου και πετρελαϊκών καταστροφών -Αποτροπή των κινδύνων της οξίνισης που οφείλεται στις εκπομπές θερμοκηπιακών αερίων	-Χρήση ως ανανεώσιμη πηγή ενέργειας -Διασφάλιση της βιώσιμης χρήσης των φυκών ως βιοκαυσίμων -Αποτροπή των κινδύνων διαρροής πετρελαίου και πετρελαϊκών καταστροφών -Μείωση της οξίνισης που οφείλεται στις εκπομπές θερμοκηπιακών αερίων	-Διασφάλιση της ανάπτυξης ενέργειας από μη ανακυκλώσιμα απόβλητα -Περιορισμός της έντασης ενέργειας στην επεξεργασία αποβλήτων - Αύξηση της χρήσης βιοαποδομήσιμων αποβλήτων για την παραγωγή βιοενέργειας και βιοπροϊόντων	--Ενέργεια 2020: Μία στρατηγική για ανταγωνιστική, βιώσιμη και ασφαλή ενέργεια (2011) -Στρατηγικό σχέδιο ενεργειακών τεχνολογιών για την Ευρώπη -Προτεραιότητες για την ενεργειακή υποδομή για το 2020 και μετέπειτα – Προσχέδιο για ενοποιημένο ευρωπαϊκό ενεργειακό δίκτυο (2011) -Ευρωπαϊκό πρόγραμμα ενεργειακής απόδοσης 2020 (2011) -Αναθεώρηση της οδηγίας για τη φορολογία της ενέργειας (2011) -Δέσμη μέτρων για τις υποδομές στον τομέα της ενέργειας (2011) -Ενεργειακός χάρτης πορείας 2050 (2011) -Ευφυή δίκτυα (2011) -Ασφάλεια του ενεργειακού εφοδιασμού και διεθνής συνεργασία (2011)
Τρόφιμα	-Περιορισμός της χρήσης ορυκτών καυσίμων μέσω της βελτίωσης της ενεργειακής απόδοσης της παραγωγής τροφίμων -Αποφυγή δυσμενών επιπτώσεων από την υποκατάσταση των ορυκτών καυσίμων με βιοκαύσιμα	-Βελτιστοποίηση της χρήσης ορυκτών και υλικών (π.χ. φωσφόρος) -Βελτίωση των συσκευασιών για καλύτερη διατήρηση και ανακυκλωσιμότητα	-Βελτιστοποίηση της χρήσης νερού στη γεωργία -Πρόληψη των πλημμυρών και της ξηρασίας, δηλ. καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής -Διασφάλιση της ύπαρξης καθαρού νερού για προϊόντα ποιότητας -Αποφυγή της ρύπανσης από λιπάσματα και φυτοφάρμακα	-Περιορισμός των εκπομπών θερμοκηπιακών αερίων -Περιορισμός των εκπομπών SO ₂ και NO _x	-Βελτιστοποίηση των χρήσεων γης ούτως ώστε να είναι συμβατές με άλλες χρήσεις -Χρήση δεσμευμένου γόνιμου εδάφους για γεωργικούς σκοπούς -Περιορισμός της δέσμευσης γης (π.χ. μέσω της βέλτιστης πρόσληψης ζωικών πρωτεϊνών)	-Αναστροφή της απόβλεια εδαφών -Αποκατάσταση της περιεκτικότητας των εδαφών σε οργανικές ύλες -Αποτροπή βλαβών στο έδαφος από εκπομπές SO ₂ και NO _x -Αποφυγή της ρύπανσης από λιπάσματα και φυτοφάρμακα	-Αποκατάσταση και διαφύλαξη οικοσυστημάτων ώστε να εξασφαλίζεται η επικονίαση, η συγκράτηση νερού, κλπ. -Αποφυγή του ευτροφισμού που οφείλεται στα λιπάσματα και περιορισμός της χρήσης φυτοφαρμάκων - Αύξηση της βιοποικιλότητας μέσω της χρήσης ορθών γεωργικών πρακτικών	-Αποκατάσταση των ιχθυοπαοθεμάτων και εξάλειψη των παρεμπιπτόντων αλγευμάτων και των απορρίψεων -Εξάλειψη των καταστρεπτικών αλγευτικών τεχνικών -Ανάπτυξη βιώσιμης υδατοκαλλιέργειας -Μείωση της ρύπανσης των παράκτιων περιοχών από λιπάσματα - Αποφυγή της θαλάσσιας ρύπανσης από απορρίμματα	-Περιορισμός των αποβλήτων τροφίμων -Χρήση ανακυκλώσιμων/βιοαποδομήσιμων συσκευασιών -Ανάπτυξη της λιπασματοποίησης των βιοαποβλήτων	-Μεταρρύθμιση της ΚΓΠ (2011) -Πρόταση για σύμπραξη καινοτομίας με αντικείμενο τη γεωργική παραγωγικότητα και βιωσιμότητα (2011) -Πράσινη Βίβλος για τον φωσφόρο (2012) -Ανακοίνωση για τα βιώσιμα τρόφιμα (2013)
Κτίρια	-Περιορισμός της χρήσης ορυκτών καυσίμων μέσω της βελτίωσης της ενεργειακής απόδοσης και της χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές στα κτίρια -Κατασκευή κτιρίων μηδενικής ενεργειακής κατανάλωσης και αύξηση του ρυθμού ανακαίνισης των υφιστάμενων κτιρίων	-Βελτιστοποίηση της χρήσης υλικών -Χρήση βιώσιμων υλικών	-Βελτίωση της υδατικής αποδοτικότητας κτιρίων και συσκευών	-Περιορισμός των εκπομπών θερμοκηπιακών αερίων από κτίρια -Βελτίωση της ποιότητας του αέρα των εσωτερικών χώρων	-Αποφυγή της περαιτέρω δέσμευσης γης (π.χ. για λόγους επέκτασης των πόλεων) -Βελτίωση της ποιότητας του αέρα των εσωτερικών χώρων -Αποκατάσταση μολυσμένων τοποθεσιών	-Αποφυγή της επέκτασης των πόλεων σε γόνιμα εδάφη - Ελαχιστοποίηση της σφράγισης του εδάφους	-Εξασφάλιση επαρκών και διασυνδεδεμένων χώρων πρασίνου επέκτασης σε πράσινες υποδομές	- Μείωση της οξίνισης που οφείλεται στις εκπομπές θερμοκηπιακών αερίων	-Ανακύκλωση αποβλήτων από κατασκευές και καταδείξεις (70% μέχρι το 2020)	-Στρατηγική για τη βιώσιμη ανταγωνιστικότητα του κατασκευαστικού τομέα της ΕΕ (2011) -Ανακοίνωση για τα βιώσιμα κτίρια (2013) -Πρωτοβουλία για την αποδοτικότητα του νερού στα κτίρια (2012)
Κινητικό τητα	Περιορισμός της εξάρτησης από τα ορυκτά καύσιμα μέσω της βελτίωσης της απόδοσης των καυσίμων, της χρήσης ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, της σταδιακής κατάργησης των αυτοκινήτων που κινούνται με συμβατικά καύσιμα στις πόλεις μέχρι το 2050, της βελτίωσης της εφοδιαστικής των πολυτροπικών μεταφορών, των δικτύων μεταφορών, καθώς και μέσω της χρήσης αποδοτικότερων οχημάτων	-Αύξηση της αποδοτικότητας των πόρων στις υποδομές -Βελτιστοποίηση της εφοδιαστικής των μεταφορών των υλικών -Διασφάλιση του εφοδιασμού με καίριας σημασίας υλικά (που χρειάζονται για τις ηλεκτρικές στήλες)	-Αξιοποίηση των δυνατοτήτων μεταφορών μέσω υδάτινων οδών προκειμένου να μειωθούν οι εκπομπές -Μείωση της ρύπανσης από τις μεταφορές μέσω υδάτινων οδών	-Περιορισμός της ρύπανσης από τις μεταφορές: μείωση των θερμοκηπιακών αερίων κατά 60% μέχρι το 2050· μείωση του τροποσφαιρικού όζοντος, των αιωρούμενων σωματιδίων και του NO ₂ · μείωση της περιεκτικότητας των καυσίμων των πλοίων σε θείο	-Ελαχιστοποίηση των επιπτώσεων των υποδομών των μεταφορών στον περιβάλλοντα χώρο της γης	- Ελαχιστοποίηση των επιπτώσεων των υποδομών των μεταφορών στη σφράγιση του εδάφους	-Ελαχιστοποίηση των επιπτώσεων της σφράγισης, του κατακερματισμού και της ρύπανσης του εδάφους -Αποφυγή της εξάπλωσης χωροκατακτητικών ειδών	-Αξιοποίηση των δυνατοτήτων των θαλασσιών μεταφορών προκειμένου να μειωθούν οι εκπομπές -Αποφυγή της θαλάσσιας ρύπανσης από απορρίμματα, συμπεριλαμβανομένων των προερχόμενων από πλοία	-Εξασφάλιση της αποδοτικής επαναχρησιμοποίησής και ανακύκλωσης των οχημάτων (85-95% μέχρι το 2015) και των πλοίων στο τέλος του κύκλου ζωής	-Λευκή βίβλος σχετικά με το μέλλον των μεταφορών (2011) -Αναθεώρηση των ΔΕΑ-Μ (2011) -Στρατηγικό σχέδιο για τις τεχνολογίες μεταφορών
Πρωτοβου	Πλαίσιο κρατικών παρεμβάσεων (2013)	-Αντιμετώπιση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων	-Προσχέδιο για τα ύδατα (2012)	-Χάρτης πορείας για μια αειβιώσιμη	-Ανακοίνωση για τις ενέργειες (2014)	- Κατευθυντήριες	-Εννοσιακή στρατηγική για τη βιοποικιλότητα	-Μεταρρύθμιση της κοινής θάλασσας	-Επανεξέταση των πλάνων για την	-Χάρτης πορείας για μια αποδοτική, από πλευράς πόρων, Ευρώπη (2011)

